

Turnhoutsebaan 232
2100 Deurne
T+ 32 3 360 52 34
F+ 32 3 360 52 36
Monumentenwacht@admin.provant.be

monumentenwacht
Provincie Antwerpen

Provincie
Antwerpen

 Indien u nog vragen hebt bij dit verslag of de uit te voeren werken, aarzel niet ons te contacteren.

Inspectie Bouwkunde	INSPECTIENUMMER : A-02/10541/2014/B
OBJECT	: Bourlaschouwburg
LIGGING : Straat + nr. Gemeente/Stad	: Komedielaats z.n. 2000 ANTWERPEN
WETTELIJKE BESCHERMING	: Monument d.d. 25/03/1938
HUIDIGE FUNCTIE	: Cultuur
ABONNEE	: Het Toneelhuis Dhr. Luk Vandenbosch Orgelstraat 7 2000 ANTWERPEN
INSPECTIEDATA	: 10/02/2014 en 19/02/2014
UITGEVOERD DOOR	: Evi Van de Weyer, Katrien Moens en Sjef Ketelslagers. T: 03 360 52 29 E: evi.vandeweyer@admin.provant.be
TOTAAL AANTAL MANUREN	: 30u (ter plaatse)
UITGEVOERDE WERKEN	: Er werden spanbanden rond de loszittende arm van het middelste beeld van vleugel [3] geplaatst (zie opmerking hieronder).
GEBRUIKTE MATERIALEN	: /
VORIGE INSPECTIES	: 30/11/1998 // 09/04/2002 // 21/09/2004 // 13/09/2007 // 27/10/2009 // 16/08/2011
OPMERKINGEN	: Door het regenweer kon Monumentenwacht geen tijdelijke herstellingen met coating uitvoeren. Dak [4] is niet op een veilige manier bereikbaar en kon daardoor enkel aan de noordzijde en van op afstand gecontroleerd worden. Op 19/02/2014 controleerde Monumentenwacht de uitkragende delen uit natuursteen. De loszittende stukken steen werden hierbij verwijderd en de loszittende arm van het middelste beeld (vleugel [3]) werd met spanbanden tijdelijk verankerd. Deze controle geeft geen garantie dat er nog stukken steen kunnen loskomen.

**PRAKTISCHE AANBEVELINGEN VOOR HET EFFICIENTE ONDERHOUD VAN UW MONUMENT
VINDT U ONMIDDELLIJK NA DE INHOUDSTAFEL.**

Inhoud

Bij het opstellen van de rapporten gaat de Monumentenwacht uit van een algemene bouwdeleninventaris.

De rubrieken die voor het besproken gebouw van toepassing zijn, worden vetjes afgedrukt. De overige komen in het verdere rapport niet meer voor.

<u>1. Dakbedekkingen</u>	11
1.1. Dakvlakken	
1.2. Aansluitingen	
<u>2. Dakdoorbrekingen</u>	20
2.1. Dakkapellen	
2.2. Lichtkoepels / Lantaarns / Dakruiters	
2.3. Dakramen en -luiken	
2.4. Schoorstenen (bovendaks)	
2.5. Topbekroningen	
2.6. Ladder- en klimhaken	
2.7. Verluchtingen	
2.8. Andere	
<u>3. Dakstructuur + Zolder</u>	30
3.1. Kappen met houten hoofdstructuur	
3.2. Kappen met metalen hoofdstructuur	
3.3. Kappen met betonnen hoofdstructuur	
<u>4. Regenwaterafvoer</u>	32
4.1. Goten	
4.2. Afvoer	
4.3. Riolering	
<u>5. Buitenwerk</u>	37
5.1. Opgaand baksteen-metselwerk + voegwerken	
5.2. Natuursteen + voegwerken	
5.3. Beton en aanverwante	
5.4. Houten opgaand werk	
5.5. Metalen opgaand werk	
5.6. Afwerkklagen opgaand muurwerk	
5.7. Ankers, roosters en aanverwante	
5.8. Muurbekroningen	
5.9. Buitentrappen	
5.10. Buitenschrijnwerk	
5.11. Beglazing	
5.12. Erkers en balkons	
5.13. Galmborden	
5.14. Andere	
<u>6. Interieur</u>	50
6.1. Structuurelementen	
6.2. Vaste interieurafwerking	
6.3. Binnenschrijnwerk	
6.4. Binnentrappen / Loopbruggen	
6.5. Andere	

<u>7. Andere interieurelementen (onroerend of onroerend door bestemming)</u>	56
7.1. Vast kerkelijk meubilair	
7.2. Vast burgerlijk meubilair	
7.3. Los kerkelijk meubilair	
7.4. Los burgerlijk meubilair	
7.5. Andere voorwerpen	
<u>8. Technische installaties</u>	57
8.1. Bliksemafleiding	
8.2. Klokkenstoelen / Torenuurwerken	
8.3. Kruiwerk / Sluiswerk bij molens	
8.4. Draaiend werk bij molens	
8.5. Andere	
<u>9. Klimaat</u>	57
9.1. Relatieve vochtigheid en temperatuur	
9.2. Licht	
9.3. Andere	
<u>10. Preventie en beheer</u>	57
10.1. Brand	
10.2. Diefstal en vandalisme	
10.3. Bewaring	
10.4. Reiniging	
10.5. Andere	
<u>11. Veiligheid / Toegankelijkheid / Hygiëne</u>	59
11.1. Toegankelijkheid / Bereikbaarheid	
11.2. Vuilnis / Afval	
11.3. Dieren	
11.4. Andere	
<u>12. Site</u>	62
12.1. Bestrating / Terrein	
12.2. Afsluiting	
12.3. Bomen / Begroeiing	
12.4. Andere	

Aanbevelingen

Voor een optimale **toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid** zijn de volgende punten van bijzonder belang:

Nadere toelichting vindt u in het rapport onder volgende nummers:

Zie ook veiligheidsadvies A-02/10541/2011/VB.

dringend

Dak [4]: : 2.2. // 11.1.1.
- het noordelijke dakraam van een degelijke uitzetstok voorzien

Daken [2] (westelijk deel), [3] en [4]: : 11.1.1.
- plaatsen van de nodige verankeringspunten en –rails (EN795 en EN353) om nazicht, onderhoud en herstel van de dakbedekking en gootbekleding op een veilige manier te kunnen uitvoeren: een (zichtbare) bevestiging volgens de voorschriften van de fabrikant is belangrijk, de ondergrond dient voldoende stevig te zijn

op korte termijn

Daken [1] en [2]: : 2.6. // 11.1.1.
- plaatsen van de nodige verankeringspunten en –rails (EN795 en EN353) om dezelfde reden en op dezelfde manier als onder ‘dringend’ beschreven staat

Zolder [1]: : 6.4. // 11.1.2.
- de leuning van de loopbruggen vastzetten

op termijn

/

:

Voor een goede **instandhouding** van het monument vinden wij het van belang dat volgende **werken** uitgevoerd worden:

Nadere toelichting vindt u in het rapport onder volgende nummers:

zeer dringend

Beelden vleugel [3]: : 2.8.
- middelste beeld (Muziek -J. Ducaju): het beeld laten restaureren. In afwachting hiervan, de spanbanden regelmatig controleren

Blauwe steen waterlijsten en luifels: : 5.2.
- de scheuren in afwachting van grondig herstel, dichtsmen met een degelijke kit om verdere schade door vorst te vertragen

dringend

Koperen dakbedekking, goot- en borstweringbekleding: : 1.1.3. //1.2.2. // 4.1. // 4.2. // 5.6.
- tijdelijk herstellen;
- het probleem met de riooldampen aanpakken bv. door een geurslot tussen de afvoer en de riolering te plaatsen

Dakaansluitingen: : 1.2.4. // 1.2.6.
- dak [2], noordelijk dakvlak: de topgevelbeëindiging aan de westzijde duurzaam herstellen;
- dak [1] (bovenste dakvlakken): de aansluitingen met de topgevels;
- dak [2], de aansluitingen met de schouderstukken en
- daken [6] en [8]: de aansluiting met vleugel [1] duurzaam herstellen door bv. lood in te werken in het metselwerk, te bevestigen met roestvrijstalen krammen en aan te voegen met een aangepaste kalkmortel

Lichtkoepel dak [4]: : 2.2.
- de lichtkoepel van dichtbij controleren en
- de nodige herstellingswerken uitvoeren (zoals duurzaam herstellen van de aansluitingen, ontroesten en herschilderen van de raamverdeling, vernieuwen van de stopverf

Dakramen: : 2.3.
- vernieuwen

Rookluiken dak [1]: : 2.3.
- ervoor zorgen dat de scharnieren van de rookluiken waterdicht afsluiten;
- de aansluitingen en
- de bekleding van de middelste rookkoepel in het noordelijk dakvlak duurzaam herstellen

Schoorstenen dak [2]-zuidwest: : 2.4.
- de aansluitingen van de twee ronde schoorsteenbuizen onderaan het dakvlak duurzaam herstellen (=solderen)

Verluchtingskapel dak [2]: : 2.7.
- de aansluitingen duurzaam herstellen door bv. lood in te werken in het houtwerk, te bevestigen met roestvrijstalen materialen en aan te voegen met een stopverf die mee overschilderd wordt

Beelden vleugel [3]: : 2.8.
- middelste beeld (Muziek - J. Ducaju): de aansluitingen duurzaam herstellen bv. met lood zoals hierboven beschreven

Natuursteen uitkragende delen (kroonlijsten, waterlijsten, luifels en balkons): : 4.1.1. // 5.2. // 5.12.
 - de scheuren en het voegwerk herstellen;
 - de uitgespoelde koolstofaders uitvullen en
 - de andere beschadigingen herstellen met restauratiesteen;
 - de doorgescheurde delen verankeren met roestvrijstalen verankeringsdoken;
 - de waterlijsten voorzien van een bekleding met druiplijst en de kroonlijst bekleding vernieuwen. Hiervoor gebruikt men duurzame en historisch verantwoorde materialen zoals koper (rekening houdend met de elektrolyse die tussen metalen optreedt) voorzien van een afschot (afhellend van de gevel) en voldoende uitzetstukken

Structuur podium kelder: : 6.1.1.
 - de noordoostelijke houten stijl ondersteunen om verzakking te vermijden

Interieurafwerking: : 6.2. // 6.3.
 - vraag raad aan de Monumentenwacht Interieur voor de interieurafwerking hersteld wordt;
 - vleugel [3]: het decoratieve houtwerk bovenaan de foyer van dichtbij controleren op inrottingen en loszittende stukken

Elektriciteitsleiding dak [3]: : 8.5.
 - de elektrische leidingen en lampen die niet meer gebruikt worden uit de goten verwijderen;
 - de elektrische leidingen die wel gebruikt worden onderbrengen in kabelgoten

Vuil: : 11.2.1.
 - de goten uitkuisen

op korte termijn

Koperen dakbedekking en goot- en borstweringbekleding: : 1.1.3. // 2.1. // 4. // 5.8.2. // 6.2.
 - duurzaam herstellen (=solderen);
 - de delen die zijn aangetast door riooldampen vervangen of coaten;
 - de inpandige afvoeren controleren en waar nodig herstellen/vervangen
 - de nokafwerking duurzaam herstellen (=solderen);
 - de nodige expansiestukken aanbrengen in de goten

Dakaansluitingen: : 1.2.6. // 1.2.7.
 - dak [2]-zuid, de aansluiting met vleugel [1] en
 - dak [3], de aansluiting met de dagkant van het luik van vleugel [2]-west duurzaam herstellen;
 - dak [1]: de gescheurde soldeernaden in de loden band onder het hellend gedeelte in overgang met de verticale dakvlakken duurzaam herstellen (=solderen)

Houten buitenschrijnwerk: : 2.1. // 5.10.
 - dak [2]: het houtwerk van de dakkapellen herstellen, de stopverf vernieuwen en beide schilderen;
 - boeiborden en boordplanken: herstellen en herschilderen;
 - vleugel [2]: de balkondeuren herstellen en herschilderen;
 - vleugel [3]: de toegangsdeuren schilderen

Lichtkoepel dak [3]: : 2.2.
 - de aansluiting duurzaam herstellen

<u>Topbekroning dak [2]:</u>	:	2.5.
- de topbekroning uit brons en gedreven koper laten controleren door een specialist ter zake;		
- de aansluiting van de bekroning met het dak duurzaam herstellen		
<u>Verluchtingen:</u>	:	2.7.
- duurzaam herstellen		
<u>Beelden vleugel [3]:</u>	:	2.8.
- de beelden laten herstellen		
<u>Dakstructuren:</u>	:	3.1.
- ingerotte delen herstellen;		
- daken [5], [6], [7] en [8]: de structuren controleren op eventuele gebreken en waar nodig, herstellen		
<u>Natuursteen:</u>	:	5.2. // 5.8. // 5.12.
- de scheuren en het voegwerk herstellen en		
- de uitgespoelde koolstofaders invullen met een aangepaste kalkmortel		
<u>Ijzerwerk:</u>	:	5.2. // 5.7.
- vleugel [3]: ingewerkte doken vervangen in roestvrijstalen exemplaren, de roestige kettingen verwijderen, de vlaggenstokhouders en het ijzerwerk bovenaan de toegangsdeuren ontroesten en herschilderen;		
- vleugel [7]: het roestige element in zuidwestelijke hoek net boven de waterlijst ontroesten en herschilderen		
<u>Beploistering:</u>	:	5.6.1.
- de bepleistering boven de kroonlijst herstellen met een aangepaste kalkpleister (ook om te voorkomen dat meerdere stukken loskomen)		
<u>Muurbekroningen:</u>	:	5.8.
- vleugel [1]: de dekstenen en		
- vleugel [2]: de schouderstukken uit blauwe steen herstellen (waar nodig vervangen) en opvoegen met een aangepaste kalkmortel		
<u>Structuur:</u>	:	6.1.1. // 6.1.2.
- vleugel [1]: de houten draagstructuur van het podium herstellen, de weggerotte onderbalken vervangen;		
- vleugel [2]: de vloerstructuur van de rondgang tweede verdieping controleren op eventuele aantastingen en indien nodig herstellen		
<u>Bestrating:</u>	:	6.1.4. // 12.1.
- een andere afdichting voorzien voor de kelderopeningen, die waterdicht is en verluchting (bv. aan de zijkanten) mogelijk maakt of		
- de glasplaten waterdicht aanwerken in aansluiting met de bestrating en een mechanische verluchting voorzien;		
- de bestrating herstellen		
<u>Elektrische leidingen:</u>	:	8.5.
- de elektrische leidingen op de daken en in de goten veiliger opbergen om kortsluiting te vermijden		

op termijn

<u>Lichtkoepel dak [3]:</u> - de glazen koepel grondig herstellen; - het gebroken glaspaneel vervangen en - het glaswerk aan de binnenzijde kuisen	:	2.2. // 11.2.2.
<u>Natuursteen vleugel [3]:</u> - de kroonlijst en balusters uit witte steen herstellen met een aangepaste kalkmortel	:	5.2. // 5.12.

Voor een **duurzaam onderhoud** zijn de volgende punten van bijzonder belang:

De daken, aansluitingen en goten regelmatig nakijken om eventuele gebreken tijdig op te sporen en gevolgschade te vermijden	:	1 // 2. // 4.
Alle buitenschrijnwerk regelmatig herschilderen	:	2.1. // 2.3. // 2.7. // 5.10.
Alle ijzerwerk regelmatig ontroesten en herschilderen	:	2.2. // 5.7. // 5.14. // 6.1.3.
De natuurstenen elementen regelmatig controleren en loszittende stukken wegnemen	:	2.8. // 5.2.
De werking van de bliksembeveiliging jaarlijks laten nakijken door een erkende firma	:	8.1.
De goten minstens tweemaal per jaar uitkuisen. De afgedankte schoorsteenbekroning op dak [7] en de losgekomen koepel op dak [8] verwijderen	:	11.2.1.
De zolders en kelders onder het podium opkuisen en ontstoffen	:	11.2.2.

Diverse werkzaamheden kunnen, in afwijking van bovenstaande indeling, eventueel gecombineerd uitgevoerd worden.

In het rapport wordt **per onderdeel een procentuele beoordeling** van de toestand gegeven. U vindt dit terug in het grijze gedeelte.

Onderdelen die gebreken vertonen worden afzonderlijk besproken en krijgen een **globale beoordeling**. Hierbij worden volgende **criteria** gehanteerd:

G = Goed. Voor een goede instandhouding van het monument zijn geen onmiddellijke ingrepen vereist.

R = Redelijk. De vastgestelde onvolkomenheden zijn nog niet acuut. Wel is een verhoogde waakzaamheid geboden om zonodig tijdig te kunnen ingrijpen.

M = Matig. Plaatselijke gebreken werden vastgesteld. Zij moeten tijdig hersteld worden.

S = Slecht. Een snelle, grondige ingreep dringt zich op.

N = Niet geïnspecteerd.

De onderdelen die **niet werden geïnspecteerd**, bijvoorbeeld omwille van veiligheidsoverwegingen, zijn in de kolom N (= Niet) aangegeven. In de toelichting vindt u de **verantwoording** hiervan.

De nummering tussen de vierkante haakjes verwijst naar de **situatieschets achteraan**.

De letters duiden gelokaliseerde gebreken aan.

---

1. Dakbedekkingen

1.1. Dakvlakken

1.1.3. Metaal (Zn, Pb, Cu, ...)

40 40 20

Algemeen

R

M

De koperen dakbedekking werd reeds meerdere malen hersteld maar is in redelijk goede staat.

Op een aantal plaatsen werden gebreken of beschadigingen vastgesteld die vochtindringing tot gevolg kunnen hebben zoals o.a.:

- de roeven die loszitten of beschadigd zijn;
- de minder goede aansluiting tussen de koperen banen onderling;
- enkele soldeernaden in het dakvlak die ingescheurd zijn;
- verschillende afdekslabben die onderaan de roeven zijn weggefallen;
- op de plaatsen waar het koper door riooldampen verkleurd is en daardoor poreuzer is geworden.

Dak [2], zuidelijke dakvlak (ter hoogte van een van de oostelijke dakramen). Dak [3], aansluiting tussen de koperen banen onderling.

Dak [1]

S

Ter hoogte van de rookkoepels zijn er lekken (zie ook 2.2.).
 Het regenwater dat zich bovenaan de rookkoepels verzamelt, sijpelt via de ingescheurde soldeernaden in het koper op de hoeken van de koepels naar binnen (zie 3.1. // 6.2.3.).

Dak [1]-noord, middelste rookkoepel, bovenaan de westelijke hoek.

Dak [1]-noord, westelijke rookkoepel.

				S	
--	--	--	--	---	--

Op de nok zijn enkele soldeernaden bovenop de roeven ingescheurd, waarlangs water naar binnen sijpelt. In het zuidelijk dakvlak was een roef uitgezakt. Deze werd door Monumentenwacht terug geschoven.

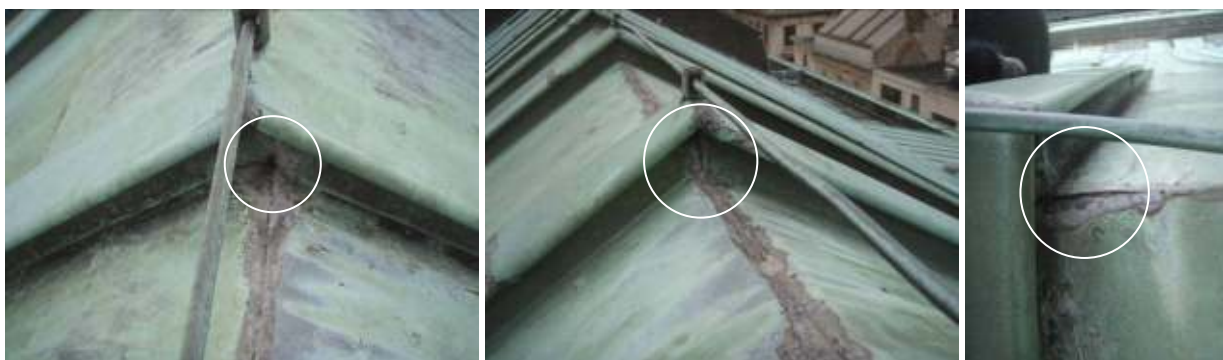
Ingescheurde soldeernaad op de nok.

Uitgezakte roef in het zuidelijk dakvlak.

Dak [2]

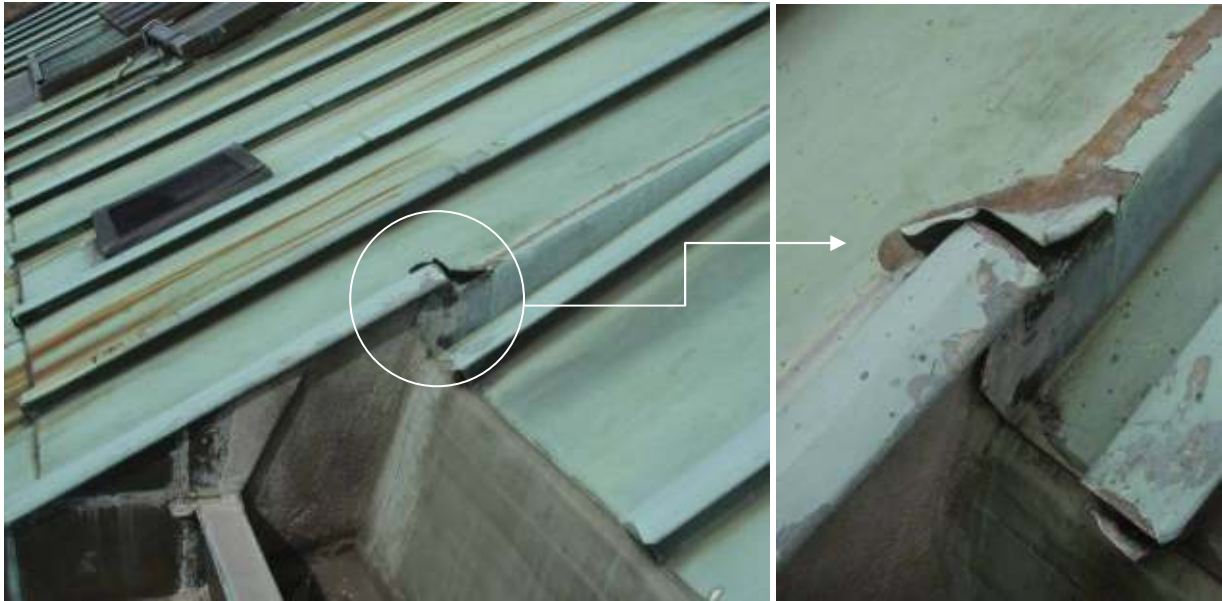
				M	
--	--	--	--	---	--

De herstellingen met coating van de ingescheurde soldeernaden bovenop de nok, scheuren opnieuw in. Op verschillende plaatsen zijn ook de soldeernaden in de binnenopstand van de roeven ter hoogte van de nok ingescheurd, met vochtindringing tot gevolg.

| | | | S | |

Ter hoogte van de verspringen onderaan beide dakvlakken sluiten de roeven niet waterdicht.

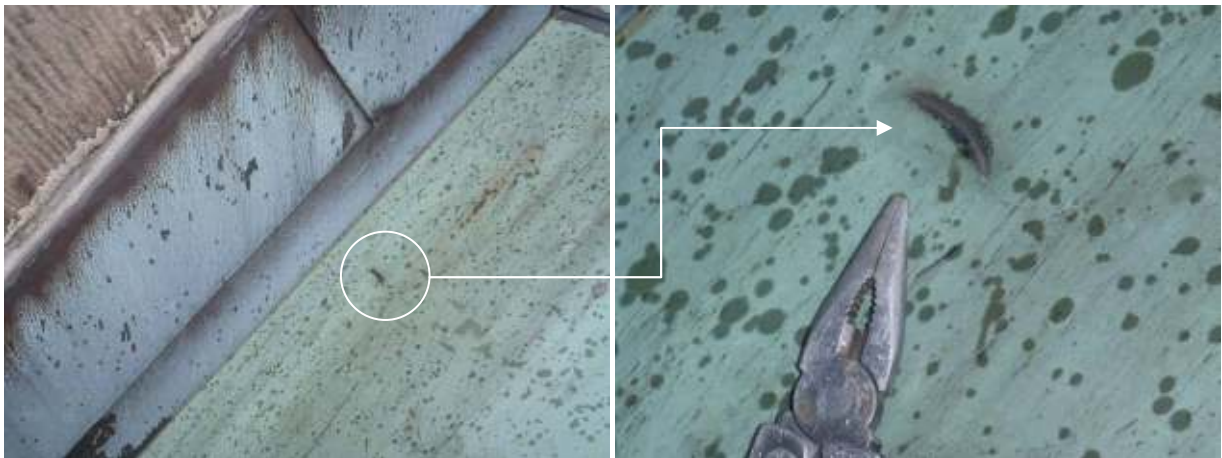

Zuidelijk dakvlak, ter hoogte van verspringing.

Dak [3]

| | | | S | |

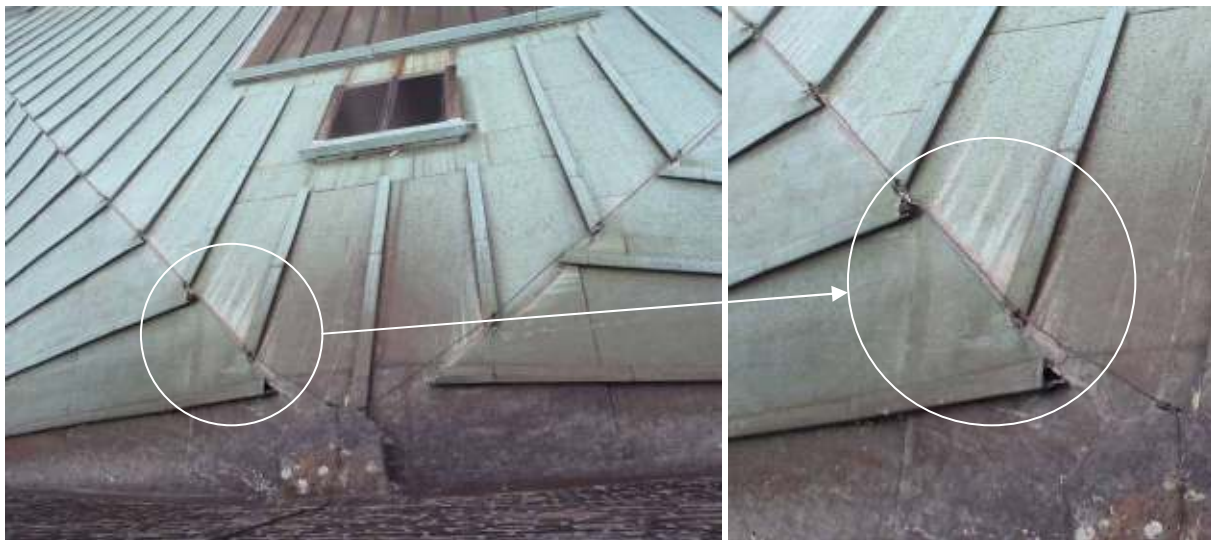
Halverwege de noordzijde is het koper mechanisch beschadigd, waardoor er een lek ontstaat.

Dak [4]

S

Via de openingen bovenaan de roeven van het dak sijpelt het regenwater in de structuur met vochtplekken aan de binnenzijde tot gevolg (zie 6.2.2.).
Door de slechte bereikbaarheid (zie 11.1.1.) kon de dakbedekking enkel vanop afstand worden geïnspecteerd.

Daken [5], [6], [7] en [8]

M

De dakvlakken zijn verzakt. Deze verzakkingen wijzen op gebreken aan de dakstructuur (zie 3.1. // 6.2.).

Dak [6], verzakking in de noordoostelijke hoek.

Dak [7]				S	<p>Het regenwater dat boven het westelijke dakraam verzameld wordt, sijpelt binnen via de ingescheurde soldeernaad op de westelijke hoek van de koepel (zie 3.1. // 6.2.2.).</p> <p><i>Dak [7], ingescheurde soldeernaad bovenaan de westelijke hoek van het westelijke dakraam.</i></p>
1.2. Aansluitingen					
1.2.1. Nokken					
Zie 1.1.3.					
1.2.2. Hoekkeperafwerking			80	20	
Dak [4]			M		<p>De uiteinden van de houten roe flattens zijn ter hoogte van de hoekkepers slordig afgewerkt. De koperbekleding is er niet waterdicht aangewerkt en de openingen zijn met mastiek of een ander plastisch materiaal opgevuld.</p> <p>Op verschillende plaatsen zijn deze afwerkingen verdwenen, waardoor er lekken ontstaan (zie ook 1.1.3.).</p>
				S	

1.2.4. Topgevelbeëindiging

Dak [2]

90 10

R

S

Dit betreft de topgevelbeëindiging aan de westzijde.

Aan het noordelijk dakvlak zijn bovenaan verschillende koperen afwerkprofielen weggevallen, waardoor het houtwerk bloot ligt. De overige profielen kunnen eveneens opwaaien.

1.2.6. Opgaand muurwerk

Algemeen

20 50 10 20

R

M

O.a. op volgende plaatsen kunnen de aansluitingen vochtindringing tot gevolg hebben:

- dak [2]-zuid, waar de loodaansluiting met vleugel [1] geperforeerd is;
- dak [3], de aansluiting met de dagkant van het luik van vleugel [2]-west.

Dak [2]-zuid, geperforeerde loodaansluiting met vleugel [1].

Dak [3], aansluiting aan de noordzijde in aansluiting met vleugel [2]-west.

S

O.a. op volgende plaatsen zijn de aansluitingen losgekomen en daardoor lek (zie ook 3.1. // 6.1.1. // 6.2.):

- dak [1], in aansluiting met de topgevels;
- dak [2], de aansluitingen met het schouderstukken (zie 5.8.);
- dak [6] en [8], in aansluiting met vleugel [1] (zie 1.1.3. // 3.1.).

Dak [1]-noord, in aansluiting met de oostelijke topgevel. Dak [1]-zuid, in aansluiting met de oostelijke topgevel.

Dak [1]-zuid, in aansluiting met de westelijke topgevel.

Dak [2]-zuid, in aansluiting met het westelijke schouderstuk.

Dak [6], aansluiting met vleugel [1].

Dak [8], aansluiting met vleugel [1].

Daken [2] en [4]	G				De koperaansluitingen met vleugel [1] zijn aangevoegd met een minder duurzame kit maar voldoen.
1.2.7. Andere		100			
Dak [1]		M			Net onder het hellend gedeelte van het dak, in aansluiting met de verticale delen zijn de soldeernaden van de koperen band op verschillende plaatsen ingescheurd. Hierdoor is vochtindringing mogelijk.

2. Dakdoorbrekingen

2.1. Dakkapellen

Dak [2]

80

10

10

R

S

Het schilderwerk is verdwenen en het houtwerk vooral aan de waterlijsten ingerot.
De boordplanken zijn kromgetrokken. De plaatselijke vernageling is roestig.
De stopverf is verspreid weggevallen, waardoor de glaspanelen kunnen loskomen en vochtindringing mogelijk is.

Dak [2]-noord			M		<p>In de noordwestelijke hoek zit er een scheur in de koperbekleding van de dakrand, zonder directe gevolgen. In de noordoostelijke hoek ontbreekt een afdekslab; er kan waterinsijpeling plaatsvinden.</p>	
2.2. Lichtkoepels / Lantaarns / Dakruiters	60	30	10			
Dak [1]			R		<p>De grote daklichten zijn met een bitumineus materiaal overdekt en voor zover controleerbaar in orde.</p>	
Dak [3]			M		<p>De roestige raamverdelingen van de koepel werden aangewerkt met een bitumineuze tape en lijken voor zover zichtbaar in orde. De loodaansluiting bovenaan de raamverdelingen werd aangewerkt met een minder duurzame kit maar laat toch nog vochtindringing toe (zie 6.2.2. // 11.2.2.).</p>	

Dak [4]

M

Voor zover zichtbaar vanop afstand (zie 11.1.1.) is de ijzeren raamverdeling van de lichtkoepel in het oostelijk dakvlak roestig, met roestsporen op het koper tot gevolg.

S

Gezien de vochtsporen aan de binnenzijde (zie 6.2.2.) zijn de aansluitingen met het dak lek.

S

De stopverf is verweerd en op verschillende plaatsen weggevallen, waardoor de glaspanelen kunnen uitzakken en vochtindringing mogelijk is.

R

De zuidelijke lichtkoepel werd vervangen (zie 11.2.1.).

2.3. Dakramen en -luiken

Dakramen

20 30 30 20

M S

Het houtwerk van de dakramen is sterk ingerot, waardoor er regenwater binnensijpelt (zie 6.2.). Het schilderwerk is verdwenen.

De ijzeren raamverdelingen zijn roestig met roestsporen op de koperen dakbedekking tot gevolg.

De stopverf of kitvoegen zijn verspreid losgescheurd, waardoor de glaspanelen kunnen uitzakken.

Dit heeft eveneens lekken tot gevolg.

Enkele glaspanelen zijn gebarsten en werden met minder duurzame kit hersteld.

De lood- en koperaansluitingen sluiten niet overal goed aan met vochtindringing tot gevolg. Verschillende aansluitingen zijn bloot geschroefd en beginnen te roesten.

Dak [2]-zuid.

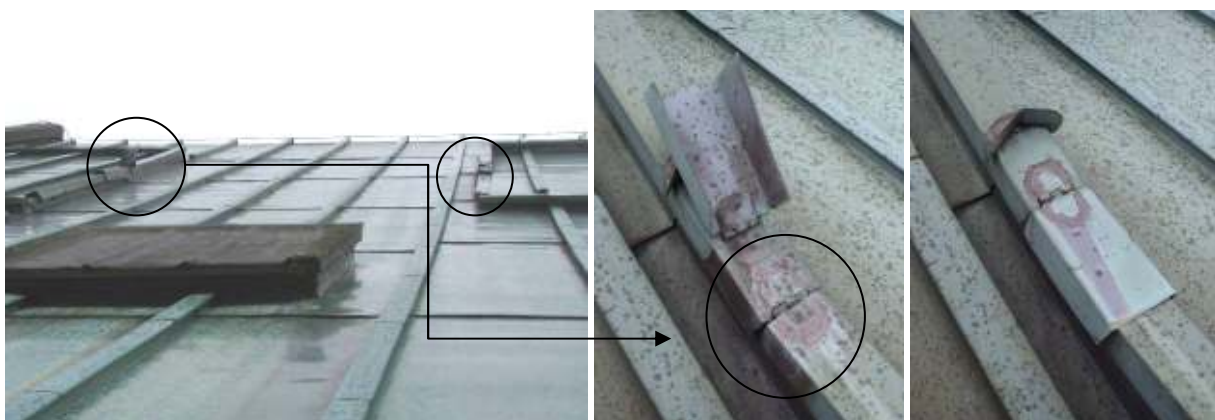

Dak [2]-noord.

Dak [7], westelijk dakraam.

Dak [1]			M		De houten dakramen werden bekleed met een bitumineus materiaal. De kopse kanten van het houtwerk liggen echter bloot en kunnen verder inrotten.
Dakramen en -luiken		R			Enkele ramen of luiken zijn bedekt met een koperbekleding. Deze bekledingen zijn in orde maar werden plaatselijk bloot vastgeschroefd met ijzeren en dus roestende schroeven. De gescheurde naden werden reeds hersteld. Aan enkele dakluiken werden reeds herstellingen met roofing uitgevoerd.
Dak [1]	G		S		Vrijwel alle dakramen of -luiken zijn van buitenuit dichtgenageld of vastgeschroefd en bijgevolg niet meer functioneel (zie 11.1.1.).
Dak [1]			S		De koperbekleding van de rookluiken is intact. Er ontstaan lekken doordat de afdekkstukken waarmee de scharnieren bekleed zijn, open blijven staan en opwaaien (zie 3.1. // 6.2.). De koper- en loodaansluitingen aan de randen van de rookkoepels sluiten ook niet overal waterdicht aan.

Dak [1]-noord.

Dak [1]-,noord, ingescheurde loodaansluiting aan middelste koepel.

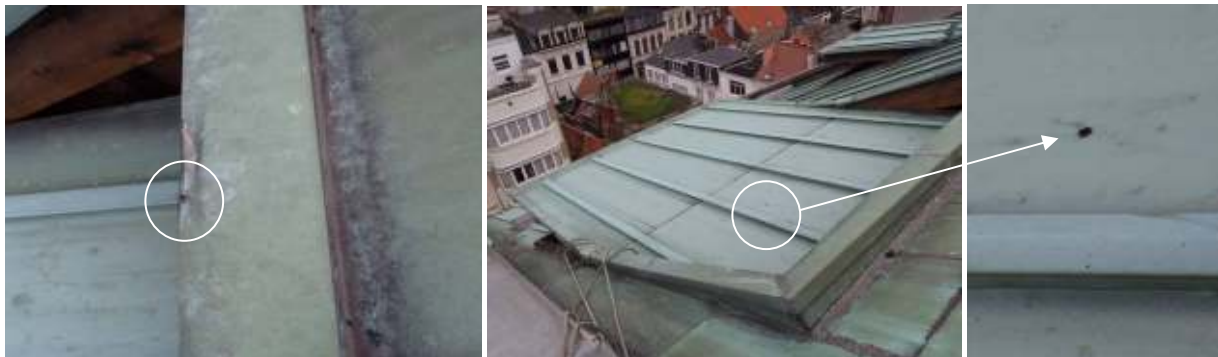
Dak [1]-noord, opgewaaide koperaansluiting bovenaan middelste rookkoepel.

Dak [1]-noord

S

Via de perforaties aan de bovenste rand en in de koperbekleding van de middelste rookkoepel sijpelt regenwater naar binnen.

2.4. Schoorstenen (bovendaks)

90

10

Algemeen

G

Dak [2]-zuidwest

S

De kitaansluitingen van de twee ronde schoorsteenbuizen onderaan het dakvlak zijn vrij onvakkundig aangebracht en voor zover zichtbaar aan de binnenzijde niet meer waterdicht (zie 6.2.2.).

2.5. Topbekroningen

100

Dak [2]

M

Globaal gezien is de gedreven koperen en bronzen topbekroning verweerd maar stabiel. Onderaan zijn enkele soldeernaden, vooral op de hoeken, ingescheurd en reeds bijgewerkt met allerlei materialen zoals coating, bitumen e.d.. Deze herstellingen beginnen plaatselijk terug te lossen en op enkele plaatsen is er nieuwe lichte scheurvorming in de naden merkbaar. Eén koperen blad was afgebroken. De belletjes aan de kraag van de nar zijn verdwenen. De vernageling ligt bloot en begint te roesten. De herstellingen met coating voldoen nog.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting
2.6. Ladder- en klimhaken		50			50	
Dak [1] (bovenste dakvlakken)		R				De ladderhaken zijn roestig en voldoen niet aan de Europese norm (EN 517). Hun bevestiging is van binnenuit niet controleerbaar (zie 11.1.1.).
2.7. Verluchtingen	60	25	10	5		
Algemeen	G					
			M			De kaders van de roosters zijn vaak op de hoeken omhoog geplooid, waardoor ze kunnen opwaaien en de roosters loskomen.
Dak [2]-noord			M			Bovenaan de westelijke hoek is het ijzeren rooster van een verluchting ingescheurd.
						

Verluchtingskapel

Dak [2]

R

S

Het houtwerk en de ijzeren raamverdeling werden recent geschilderd. De stopverf werd aangekit.

De stijlvoeten of balkuiteinden zijn hierdoor ingerot of beschadigd.
De lood- of koperaansluitingen zijn niet meer waterdicht aangewerkt. Het lood is dun en geperforeerd. Er zijn verschillende aansluitingslabben verdwenen.

2.8. Andere

Vleugel [3]

85

10

5

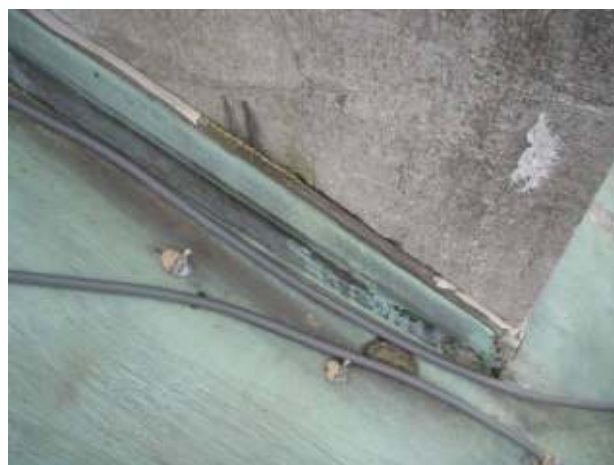
R

M

De beelden uit Bentheimer zandsteen zijn in redelijke staat.

De koperaansluitingen van de sokkels werden aangewerkt met kit, die in het algemeen nog voldoet.

Heel plaatselijk is deze kit weggefallen, waardoor vochtindringing mogelijk is.

M

Er zijn enkele verweringsopeningen in de beelden, vooral in het meest noordoostelijke.

De ijzeren attributen en verankeringen zijn roestig.

S

Bovenaan de rechterarm van het middelste beeld (Muziek) is het steenwerk ingescheurd ter hoogte van een roestige verankering. Deze scheurvorming is sinds de vorige inspectie in 2011 toegenomen. Monumentenwacht plaatste spanbanden om de arm bovenaan tijdelijk te verankeren. De arm is onderaan nog met een roestvrije dook verankerd.

Scheurvorming bovenop elleboog 2011 en nu.

Scheurvorming onderaan elleboog 2011 en nu.

Na het wegnemen van het loszittend stuk.

Tijdelijke verankering met spanbanden.

				S		Aan de westzijde werd geen aansluitlab voorzien. De aansluiting werd enkel aangesmeerd met een minder duurzame kit en scheurt los met een lek tot gevolg (zie foto vorig verslag en 5.2.2.).
			M			Enkele sokkels zijn ingescheurd en werden plaatselijk hersteld. De herstellingen scheuren opnieuw in.

3. Dakstructuur + Zolder

3.1. Kappen met houten hoofdstructuur	60	10	20	10		
Algemeen	G		M			<p>Goed, voor zover zichtbaar door de afwerking.</p> <p>Het zichtbare houtwerk vertoont verspreid vochtsporen ten gevolge van de lekke aansluitingen (zie 1.2.6.), dakramen en -luiken (zie 2.) of goten (zie 4.). Plaatselijk leidt dit tot een lichte schimmelvorming of een oppervlakkige inrotting maar er werden geen structurele problemen vastgesteld.</p> <p>Heel plaatselijk is de structuur hierdoor sterker ingerot. Dit is o.a. zo bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dak [1]-noord (onderste dakvlak), onderaan de oostelijke hoek; - dak [1]-zuid (onderste dakvlak), onderaan de oostelijke en westelijke hoeken; - dak [2]-noord, onderaan de oostelijke hoek; - dak [6], de strijk balk in de oostelijke hoek; - dak [7], onderaan de keper in de westelijke hoek.

S

De verzakkingen van daken [6] en [8] wijzen op inrottingen van de structuur, zoals zichtbaar is in de westelijke hoek van dak [6] waar de strijkbalk een oude zwamaantasting vertoont.

Het betreft hier een aantasting van huiszwam maar de toestand is momenteel droog. Vochtopname kan de huiszwam opnieuw activeren.

De overige dakstructuren zijn door de afwerking niet zichtbaar.

Dak [1]-noord, in de oostelijke hoek.

Dak [1]-zuid, in de oostelijke hoek.

Dak [6]-oostelijke strijkbalk.

Dak [7], ingerotte keervoet.

Dak [1] (bovenste dakvlakken)

R

De gordingen zijn een weinig doorgebogen, zonder directe gevolgen.

4. Regenwaterafvoer

4.1. Goten

4.1.1. Goten

20 30 30 20

R

De koperbekleding is van dezelfde kwaliteit als deze van de dakbedekking (zie 1.1.3.). Enkele goten werden bekleed met een bitumineus materiaal (o.a. daken [1]-zuid, [2]-zuidoost, [4], [7] en [8]).

M S

Verspreid werden er losgescheurde soldeernaden vastgesteld (zie 3.1. // 5.2. // 5.6. // 6.2.). Dit kan het gevolg zijn van onvoldoende expansiestukken en/of het onzorgvuldig solderen van de naden. Hier en daar zijn er reeds herstellingen uitgevoerd met roofing of coating. De goten wateren slecht af.

Dak [1]-noord.

Dak [2]-noord.

Dak [3].

Dak [5].

Dak [2]-zuid, westelijk deel.

Dak [3], zuidoostelijke hoek (gevolg gescheurde soldeernaad).

				S
--	--	--	--	---

Rondom enkele tapgaten is het koper blauw of zwart gekleurd, wellicht door reactie met uitwasemingen uit de afvoerbuizen die rechtstreeks in contact staan met de riolering. Hierdoor is het koper sterker verweerd en poreus, met plaatselijk lekken tot gevolg (zie 3.1. // 6.2.).

Dit is o.a. zo bij:

- dak [1]-noord, in de noordelijke en westelijke hoek (zie 3.1.);
- dak [2]-noord, in de oostelijke hoek;
- dak [5], in de noordwestelijke hoek en
- dak [7], in de zuidwestelijke hoek.

Dak [2]-zuid, in de oostelijke hoek.

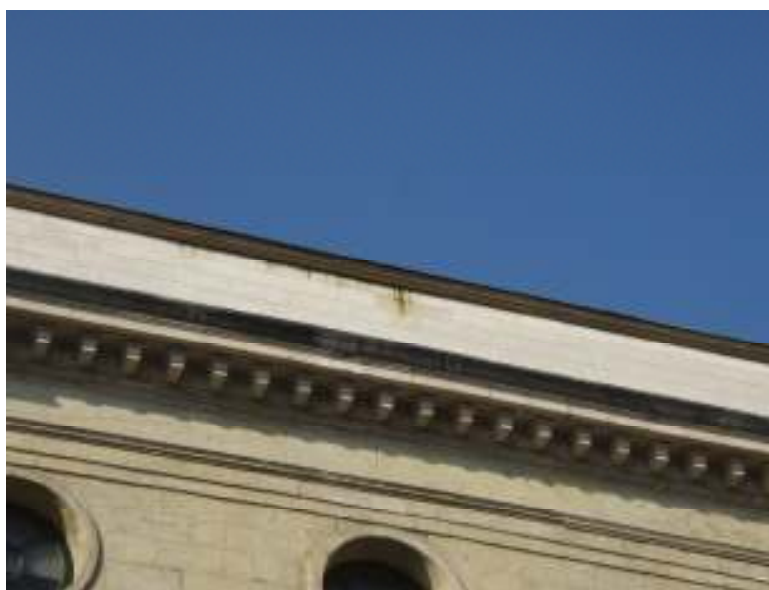
Dak [5], in de noordwestelijke hoek.

Dak [4]-oost en zuid

-	-	-	-	-
---	---	---	---	---

Door de slechte bereikbaarheid (zie 11.1.1.) is de goot niet controleerbaar.

Gezien de vochtsporen aan de oostelijke buiten- en binnengevel (zie 5.6. // 6.1.1.) zijn de goten lek.

Daken [5] en [6]

			M	
--	--	--	---	--

Doordat de gootbodem op verschillende plaatsen is verzakt (zie 1.1.3.), blijft er water op staan en verweert het koper sneller.

4.1.2. Kroonlijsten

Vleugels [2], [4] t.e.m. [8]

M

De bekleding van de kroonlijsten werd uitgevoerd met een verstevigd bitumineus materiaal, wat minder duurzaam is en afgewerkt met een koperen randprofiel. Op sommige plaatsen is deze bekleding bovendien nog voorzien van een beschermende coating.

Deze bekleding scheurt hier en daar reeds los en is niet overal even waterdicht meer, waardoor er vocht in het onderliggend steenwerk kan dringen (zie 5.2.).

Aan de zuidzijde werd recent een nieuwe laag coating aangebracht die niet overal goed gevloeid is.

S

Door waterinsijpeling is de vernageling van de koperen randafwerking beginnen roesten met vooral in de noordoostelijke hoek van de kroonlijst scheurvorming in het steenwerk tot gevolg (zie 5.2.).

Vleugel [2]				S	In de zuidwestelijke hoek komt de bekleding los van de ondergrond. Deze kan opwaaien.
					
Vleugel [3]					Zie 4.1.1.
4.2. Afvoer					
Algemeen	-	-	-	-	Alle afvoeren zijn inpandig en bijgevolg niet inspecteerbaar. De tapgaten die sterk aangetast zijn door rioldampen kunnen lek zijn (zie 6.2.1. // 6.2.2.).
4.3. Riolering			50	50	
				N	De riolering wordt door Monumentenwacht niet gecontroleerd.
			S		Wel merken wij op dat de rioldampen de goten aantasten omdat er onderaan de afvoeren geen geurslot (sifon) voorzien werd (zie 1.1.3. // 4.1.).

5. Buitenwerk

5.1. Opgaand baksteen- metselwerk + voegwerken	100						
Vleugel [1]	G						
5.2. Natuursteen + voegwerken	30	40	20	10			
Algemeen	G	R		M			<p>Op enkele plaatsen is het harde voegwerk ingescheurd, waardoor er vochtindringing mogelijk is.</p> <p>O.a. op volgende plaatsen is er vochtindringing mogelijk: <i>Blauwe steen:</i> - via de scheuren in het uitgespoelde of ingescheurde voegwerk in de strook boven de kroonlijst, in de waterlijst en in de plint; <i>Witte steen:</i> - vleugel [2]-zuid, via het uitgespoelde voegwerk onderaan de westelijke hoek; - vleugel [2]-west, via het uitgespoelde voegwerk boven dak [3] - vleugels [5] en [7]: via de scheuren in de dagkanten van enkele ramen (zie foto vorig verslag).</p>

Vleugel [4]/[6], scheurvorming in de strook boven de noordelijke kroonlijst.

Vleugel [2]-west, scheurvorming in de flank van het noordelijke schouderstuk.

Vleugel [2], plantengroei in beschadigde voegwerk van de waterslijst in de noordwestelijke hoek.

Vleugel [7]-zuid, uitgespoeld voegwerk van de plint.

				M	S
--	--	--	--	---	---

Er sijpelt er vocht in het uitkragende steenwerk, waardoor er scheuren ontstaan of (bij blauwe steen) koolstofaders uitspoelen die door vorstschade of verder uitspoelen van de koolstofaders tot gevolg kunnen hebben dat er stukken afscheuren. Waar de koolstofaders dicht bij het steenoppervlak liggen, brokkelt de steen af. Enkele herstellingen scheuren opnieuw los.

Dit is zo bij de:

- kroonlijsten (zie 4.1.);
- waterlijsten en
- luifels.

Dit houdt een zeker gevaar in voor voorbijgangers.

Bij recente controle door Monumentenwacht met een hoogwerker werden loszittende stukken verwijderd (zie opmerking p. 1).

Vleugel [4]/[6], scheurvorming in de blauwe steen van de kroonlijst (door roestvorming aan de vernageling van de bekleding).

Vleugel [6]-oost, voor en na verwijderen van het loszittend stuk (door roestvorming aan de vernageling van de bekleding-rechtese cirkel).

Vleugel [5]-west, voor en na verwijderen van een loszittende herstelling aan de kroonlijst uit blauwe steen.

Vleugel [4]-oost: noordoostelijke hoek van de zuidelijke Vleugel [2]-zuid: westelijke hoek van de westelijke travee.

Vleugel [2]-zuid, scheurvorming in de westelijke hoek van de waterlijst.

Vleugel [2]-zuid, afbrokkeling in de westelijke hoek van de waterlijst.

Vleugel [7]-zuid, scheurvorming in de waterlijst.

Vleugel [7]-zuid: boven een van de ingangen.

Vleugel [3].

M

Ter hoogte van de derde travee (vanaf het noorden) van vleugel [3] werd een afgescheurd stuk dat gevaarlijk loszat door Monumentenwacht verwijderd. Op deze plaats is verdere vochtindringing mogelijk.

Voor en na verwijderen van het loszittend stuk.

Kroonlijsten

R

Vleugel [3]

M

S

Op enkele plaatsen zijn de consoles uit witte steen onderaan de lijsten niet in één stuk uitgewerkt met de rest van de lijst. Voor zover zichtbaar werden ze chemisch verankerd.

De kroonlijst uit witte steen werd hersteld door een dunne laag specie aan te brengen. Deze (cement?)specie is te hard en weinig dampdoorlatend, waardoor bij vochtindringing het vocht niet kan opdrogen aan de buitenzijde. De witte steen verzandt achter deze specie.

Tussen de vijfde en zesde travee (vanaf het noorden) is een console afgebroken (het stuk ligt op het balkon van vleugel [3]), komt de cementspecie los en is het steenwerk sterk verzand ten gevolge van langdurige vochtinsijpeling (zie 4.1. // 6.2.1. // 6.2.2.). De gevaarlijk loshangende stukken werden door Monumentenwacht tijdens de vorige inspectie verwijderd (zie foto's vorig verslag).

Parament

M

Op volgende plaatsen is het steenwerk ingescheurd:

- vleugel [3]: aan de dagkanten van de ramen boven de balkons, waarschijnlijk een gevolg van roestvorming aan een ingewerkte dook.
- vleugel [7]: in de zuidwestelijke hoek boven de waterlijst door roestvorming aan het bevestigingsselement.

Vleugel [2].

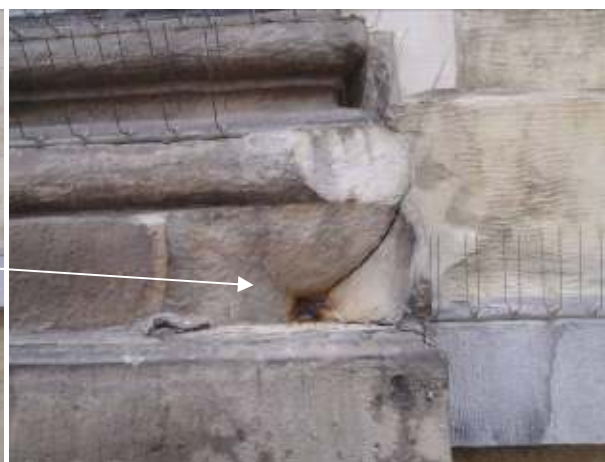

Vleugel [3].

Vleugel [6]-noord

M

Het stuk dat aan de oostelijke pilaster werd opgedrukt door roestvorming aan een ingewerkte dook, werd door Monumentenwacht bij controle met een hoogwerker verwijderd. De schade zal door roestvorming aan de dook toenemen.

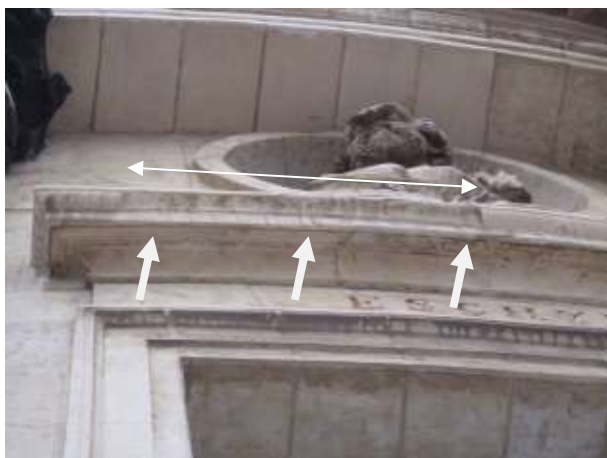

Vleugel [6], voor en na het wegnemen van het loszittend stuk steen en nog aanwezige roestige dook.

Vleugel [3]

M

Aan de decoratieve omlijsting boven het raam van het zuidelijke balkon brokkelen stukken witte steen af.

5.6. Afwerkklagen opgaand muurwerk

80

10

10

Algemeen

G

S

M

Het gevelparament werd plaatselijk bijgewerkt met een natuursteenimitatie-bepleistering.

Boven de kroonlijst is de bepleistering op twee plaatsen losgekomen:

- vleugel [2]-zuid in de westelijke hoek (foto zie 4.1.) en
- vleugel [6]-noord, in de oostelijke hoek (zie vorig verslag).

Dit is een gevolg van een lek in de goot van dak [2]-zuid en in de bekleding van de borstwering van dak [6]-noord (zie 4.1. // 5.8.). Indien de goten niet hersteld worden, kunnen er nog stukken loskomen wat een zeker gevaar kan betekenen voor voorbijgangers.

Bovenaan de oostgevel zijn er druipsporen op de bepleistering. Waarschijnlijk is dit een gevolg van lekken in de goot (zie 4.1.).

5.7. Ankers, roosters en aanverwante

Vleugel [3]

30 70

M

Het ijzerwerk in de deuren van het gelijkvloers vertoont roestvorming. De vlaggenmasthouders en kettingen zijn roestig (zie 5.12.).

Vleugels [3] en [6]

M

De schade door roestvorming aan de ingewerkte ijzeren doken zal toenemen (zie 5.2.).

Vleugel [4]-noord

R

Bovenop de speklaag uit blauwe steen (boven de waterlijst) bevinden zich roestige verankeringen met plaatselijk lichte schade aan het steenwerk tot gevolg.

Vleugel [4]-oost

R

Het verluchttingsrooster is licht roestig.

Vleugel [7]

M

Door roestvorming aan het ijzeren element zal de scheurvorming toenemen.

5.8. Muurbekroningen	40	30	20	10	
Vleugels [1] (tuitgevels) en [2] (schouderstukken)		R		M	<p>Verschillende van de dekstenen brokkelen af en vertonen uitgespoelde koolstofaders en herstellingen die loskomen. Door deze beschadigingen sijpelt er eveneens vocht naar binnen (zie 1.2.6. // 6.1.1.). De herstellingen met kit zijn minder duurzaam en laten nog vochtindringing toe.</p> <p><i>Bovenaan de oostelijke tuitgevel.</i></p>
Vleugel [2]			M		<p>De scheurvorming in het noordelijke schouderstuk zal door vochtindringing toenemen.</p>

5.8.3. Andere						
Daken [5] t.e.m. [8]	G		M	S		
						<p>In de hoeken vertoont de bekleding vaak verkleuringen door rioolgassen. Het koper is hierdoor poreuzer.</p> <p>Verschillende soldeernaden zijn ingescheurd met vochtindringing tot gevolg (zie 5.6.). Dit komt omdat er nergens expansiestukken voorzien werden.</p>
						 <p><i>Vleugel [6], borstwering noordoostelijke hoek.</i></p>
5.10. Buitenschrijnwerk	60		30	10		
Boeiborden en boordplanken			M			
						<p>Het houtwerk is in goede staat maar het schilderwerk is volledig verdwenen.</p> <p>De houten boordplanken aan de noord- en zuidzijde van dak [2] zijn sterker ingerot en aan de zuidzijde ingescheurd (zie 4.1.).</p>
						 <p><i>Dak [1]-zuid.</i></p> <p><i>Dak [2]-zuid (westelijk deel).</i></p>
Ramen en deuren	G					

Vleugel [2]				S		De deuren boven de balkons in de westelijke hoeken zijn onderaan sterk ingerot en sluiten daardoor niet waterdicht aan. De waterlijsten zijn weggevallen.	
Vleugel [3]			M			Nog niet alle ingangsdeuren werden herschilderd.	
5.11. Beglazing	100						
Algemeen	G						
5.12. Erkers en balkons	75		25				
Vleugels [2] en [3]	G			M		De balkonvloeren uit blauwe steen vertonen uigespoelde koolstofaders. Waar deze aan het oppervlak liggen, brokkelt de steen af. Plaatselijk treedt reeds scheurvorming op o.a. aan het balkon in de zuidgevel van vleugel [2], die door vochtindringing zal toenemen. Er werden hier en daar reeds herstellingen uitgevoerd.	

Vleugel [2]-zuid,afbrokkelen oppervlak balkonvloer en in cirkel: scheurvorming.

Vleugel [3]			M		<p>Enkele van de balusters uit witte steen brokkelen wat af. De ijzeren kettingen hebben op verschillende plaatsen roestsporen tot gevolg (zie 5.7.).</p>
5.14. Andere		100			
Algemeen		R			De buitenbeelden tegen de gevels lijken vanop afstand in redelijke staat.

6. Interieur

Het interieur werd enkel bouwkundig geïnspecteerd. Voor een gedetailleerd onderzoek van de waardevolle interieurafwerking en de roerende voorwerpen verwijzen wij graag door naar onze gespecialiseerde interieurafdeling (tel: 03 360 52 05).

Een interieurinspectie kan zelfstandig worden uitgevoerd of in combinatie met een volgende bouwkundige inspectie.

6.1. Strukturelementen

6.1.1. Binnenwanden en opgaande structuren

Algemeen

Vleugel [1]

Onder het podium

90

10

G

R

S

Goed, voor zover zichtbaar door de afwerking.

Er treden enkele oude zettingscheuren op.

Vooral in de noordoostelijke en zuidwestelijke hoeken is de houten draagstructuur van het podium sterk ingerot. Enkele van de stijlen worden niet meer of onvoldoende ondersteund doordat de onderbalken (regel) en/of de stijl onderaan is weggerot. Dit zijn is een gevolg van rechtstreeks contact met de vochtige (soms natte?) vloer.

Noordoostzijde van de kelder.

M

Verspreid zijn andere verticale stijlen, die in rechtstreeks contact staan met de betonnen keldervloer onderaan, licht ingerot.

6.1.2. Vloeren en zolderingen	80	10	10			
Algemeen	G					Goed, voor zover zichtbaar door de afwerking.
Zolder [1]		R				De balkkoppen van de tussenvloer op de zolder zijn aan de oplegging in de oostmuur wat beschimmeld en licht ingerot.
Vleugel [1] (podium)		R				
			M			Enkele balken zijn aan de oplegging in de muur ingerot. De oostelijke kinderbalk van de eerste verdieping onder het podium is daardoor minder stevig. Zie ook 6.1.4.
Vleugel [2] (rondgang -niveau 2)	-	-	-	-	-	In het ronde gedeelte beweegt de vloer wat bij het belopen. Dit kan wijzen op een structureel probleem, bv. op eventuele aantastingen van de houten roostering. Omdat dit gebouw een publieke functie heeft, is het aan te raden aan onderzoek te doen naar de structuur van de vloer.
6.1.3. Gewelven	80		20			
Vleugels [2] en [3]	G		M			Goed, voor zover zichtbaar door de afwerking. De draagribben zijn roestig.
6.1.4. Kelders	70		20	10		
Algemeen	G		M		S	De kelderopeningen werden dichtgemaakt, waardoor verluchting niet meer mogelijk is. De meeste van deze afdichtingen met glasplaat zijn lek (zie 12.1.). Zie 6.1.1.
6.1.5. Funderingen	100					
Algemeen	G					Goed, voor zover waarneembaar en gezien de uiterlijke toestand van het muurwerk.

6.2. Vaste interieurafwerking

6.2.1. Vaste wandafwerking

Algemeen

30

70

N

M

Monumentenwacht Bouwkunde bepreekt de vaste wandafwerking niet uitvoerig.

O.a. op volgende plaatsen vertoont de wandafwerking vochtschade:

- zolder [1], de oost-en westmuur (zie 1.2.6.);
- zolder [2], de zuidmuur in de zuidwestelijke bergruimte (zie 4.1.);
- vleugel [5] en [7], in de noord-en zuidwestelijke hoeken van de rondgang en trappenhallen van niveau 4 (zie 1.1.3. // 2.3.);
- zolder [8], boven de electriciteitskast (zie 1.2.6.).

Zolder [1].

Zolder [2].

Vleugel [5], trappenhal.

Vleugel [7], rondgang.

6.2.2. Vaste plafondafwerking

Algemeen

35 5 50

N

Monumentenwacht Bouwkunde bespreekt de vaste plafondafwerking niet uitvoerig.

M

O.a. op volgende plaatsen vertoont de plafondafwerking vochtschade (zie 1.1.3. // 2.3. // 4.1.):

- vleugel [2], in de zaal zowel het pleisterwerk als de afwerking van het gewelf;
- vleugel [2]; in de zuidwestelijke bergruimte rond de schoorstenen;
- vleugel [3], de afwerking van het gewelf;
- vleugels [5] t.e.m. [8], de afwerking rond de dakramen en lichtkoepels;
- vleugels [5] en [7], rondgang (niveau 4) in de noordwestelijke en zuidwestelijke hoeken.

Vleugel [2], plafond boven de zaal en van het gewelf en plafondafwerking van de zuidwestelijke bergruimte.

S

De houten rand rond de lichtkoepel in de westelijke hoek van vleugel [7] is verzakt.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting
6.2.3. Vaste vloerafwerking		20	20		60	
Algemeen					N	Monumentenwacht Bouwkunde bespreekt de vaste vloerafwerking niet uitvoerig.
Zolders [1] en [2]		R				Verspreid vertoont de houten beplanking vochtsporen.
Zolder [2]-zuid			M			Halverwege is de vloer licht ingerot en beschimmeld en vertoont vochtplekken ter hoogte van de lekke ramen (zie 2.3.).
Vleugel [2]						
Rondgang (niveau 1)			M			Ter hoogte van de ronding van de zaal treedt scheurvorming in de mozaïekvloer op.
Rondgang (niveau 2)			M			Er werden reeds houten platen op de parketvloer gelegd, afgewerkt met tape. Enkele stukken parket werden eveneens vastgeplakt met tape. Er liggen verschillende plankjes buiten de afgeplakte zones los. Deze liggen op een teerlaag.

Rondgang (niveau 3)

M

In het rond gedeelte liggen enkele tegels los. De voegen tussen de tegels staan open; enkele zijn een weinig verzakt. Dit is een gevolg van het uitspoelen van de ondergrond (zand). De tegels kunnen bij belopen makkelijker breken.

Zolder [5]

M

De vloer wordt wat opgedrukt, waardoor de mozaïek beschadigd is. Deze werd reeds hersteld met een specie.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting
6.3. Binnenschrijnwerk			10	10	80	
Algemeen					N	Monumentenwacht Bouwkunde bespreekt het binnenschrijnwerk niet uitvoerig.
Rondgang (niveau 2 -noord)			M			De plint van de noordelijke vestiaire is in de westelijke hoek ingerot door oude aantastingen van zwam en grote klopkever.
						
Gewelf [3]				S		Het decoratieve houtwerk bovenaan de foyer is ingescheurd en ingerot. In hoeverre dit nog vast hangt is door de slechte bereikbaarheid niet controleerbaar. Dit is een gevolg van vochtindringing via de aansluitingen van de koepel (zie 2.3.). Het houtwerk en glaswerk van de koepel is vuil (zie 11.2.2.).
6.4. Binnentrappen / Loopbruggen	90		10			
Algemeen	G					
Zolder [1]			M			Enkele leuning van de loopbruggen staan los (zie 11.1.2.).

8. Technische installaties

8.1. Bliksemafleiding	50				50	
Algemeen	G					N De werking van het systeem werd door ons niet gecontroleerd.
8.5. Andere				100		
Elektrische leidingen				S		Op de daken, in de goten en in de niet regendichte ventilatieopeningen liggen elektrische leidingen. Dit kan kortsluiting veroorzaken en is brandgevaarlijk.
Dak [3]				S		De lampen staan opgesteld in de goot. De contactdozen liggen hier en daar haast in de goten. De leidingen werden vastgeplakt op het dak en aan de rand van de goten maar liggen hier en daar al opnieuw in de goten. Dit kan kortsluiting tot gevolg hebben maar verhindert eveneens de vlotte afvoer van het regenwater (zie 11.1.1. // 11.2.1.).
Antenne	-	-	-	-	-	Het is niet duidelijk waarvoor de antenne tegen de zuidgevel van vleugel [4] dient.

10. Preventie en beheer

10.1. Brand				10	90	
Algemeen						N Monumentenwacht controleert de brandveiligheid niet. Naar verluidt, werd al het houtwerk behandeld tegen brand om de brandwerendheid te verhogen. Er zijn echter nergens registratieplaatjes aanwezig van een dergelijke behandeling.
Vleugel [1]-oost				S		Door een lek in de aansluiting van het dak met de topgevel stroomt er bij hevige regen water langs de muur naar beneden (zie 1.2.6. // 2.3.). Dit water komt terecht op de elektriciteitsleidingen (ter hoogte van het podium). Dit kan brandgevaarlijk zijn.

Vleugel [8]

S

Hier drupt het regenwater eveneens op de muur boven de elektriciteitskast (zie 1.2.6. // 6.2.1.), wat kortsluiting kan veroorzaken.

11. Veiligheid / Toegankelijkheid / Hygiëne

11.1. Toegankelijkheid / Bereikbaarheid						
11.1.1. Exterieur		50		20	30	
Algemeen		G				
Daken [1], [2] (westelijk deel), [3] en [4]					S	Er zijn geen ladderhaken of verankeringspunten aanwezig op de daken waardoor nazicht en herstel van daken, goten en topbekroningen nodeloos duur, moeilijk en gevaarlijk zijn. De op dak [1] aanwezige ladderhaken voldoen niet aan de Europese norm (EN 517) en mogen niet gebruikt worden.
Dak [1]		G				Het dak is bereikbaar via de rookluiken, zodat het dak met touwtechnieken kan gecontroleerd worden.
Dak [3]		G				Het dak is bereikbaar via een luik in de noordelijke hoek van de westgevel van vleugel [2], waardoor het dak met touwtechnieken beperkt kan gecontroleerd worden.
				M		Lopen in de goten is door de aanwezige elektrische bedrading niet veilig (zie 8.5.)
Daken [2], [4], [5] t.e.m. [8]				M		Momenteel is de enige toegang tot deze daken via dak [4]-noord. De andere dakramen zijn van buitenuit dichtgenageld. Nochtans zijn de meeste dakvlakken en goten vrij goed beloopbaar en laten zij zich gemakkelijk inspecteren of onderhouden, mits er een vlotte toegankelijkheid is.
Dak [4]-noord					S	Het dakraam wordt opgehouden met een houten lat die kan wegschieten, wat niet zonder gevaar is.
11.1.2. Interieur		90		10		
Algemeen		G				
Zolder [1]				M		Enkele leuningën staan los, wat een vals gevoel van veiligheid geeft. Er zijn niet overal loopbruggen tot onder de rookluiken voorzien, waardoor deze niet overal veilig bereikbaar zijn.

11.2. Vuilnis / Afval

11.2.1. Exterieur

70

15

15

Algemeen

G

Dak [2]-zuidwest, [4]-noord en [8]

M

De goten zijn vuil. Een vlotte afvoer van het regenwater wordt verhinderd.

Dak [4]-noord.

Dak [8] (pijl= waar afvoeropening zit).

Dak [3]

M

De opgestelde lampen verhinderen een vlotte afvoer van het regenwater (zie 8.5.).

S

De goot is vuil.

Dak [7]

S

Onderaan het dakvlak ligt nog een afgedankte ijzeren schoorsteenbekroning te roesten. Dit veroorzaakt een sterke roestuitslag op de koperen dakbedekking.

Dak [8]

M

Enkele losgekomen aansluitingen en de weggevallen koepel liggen op het dakvlak.

11.2.2. Interieur	60		40				
Algemeen	G						
Zolders en kelders (onder het podium)			M				De zolders en kelders onder het podium zijn stoffig, wat niet alleen brandgevaarlijk is maar de inspectie bemoeilijkt.
Koepel [3]			M				Het glaswerk van de koepel is vuil (zie 2.2.).
							
11.3. Dieren	100						
Algemeen	G						Bij de restauratie werden op alle lijsten en andere uitspringende geveldelen duivenweringspinnen aangebracht. Een dergelijk systeem wordt door duiven vaak gebruikt als verankering voor hun nestplaatsen. Op het moment is dit niet het geval. De loszittende pinnen werden door Monumentenwacht bij controle met een hoogwerker verwijderd.

12. Site

12.1. Bestrating / Terrein

Algemeen

80		10	10	
G		M	S	

Op verschillende plaatsen is de bestrating naar de gevel toe verzakt, waardoor vochtindringing mogelijk is.

De afwerking met glasplaten boven de kelderopeningen is niet overal volledig waterdicht afgewerkt. Een dergelijke afwerking laat geen verluchting toe.

Niet waterdichte aansluiting van de glasplaat met de bestrating ten zuiden van het gebouw en gevolg in de kelder.

Vleugel [3]

		M		
--	--	---	--	--

Ter hoogte van de pilasters in de ronding zijn de elementen uit blauwe steen beschadigd en wat verzakt. Het voegwerk staat open, waardoor vochtindringing mogelijk is (zie foto vorig verslag).

Turnhoutsebaan 232
2100 Deurne
T+ 32 3 360 52 34
F+ 32 3 360 52 36
Monumentenwacht@admin.provant.be

monumentenwacht
Provincie Antwerpen

Provincie
Antwerpen

 Indien u nog vragen hebt bij dit verslag of de uit te voeren werken, aarzel niet ons te contacteren.

Inspectie Bouwkunde	INSPECTIENUMMER : A-02/10541/2014/B
OBJECT	: Bourlaschouwburg
LIGGING : Straat + nr. Gemeente/Stad	: Komedielaats z.n. 2000 ANTWERPEN
WETTELIJKE BESCHERMING	: Monument d.d. 25/03/1938
HUIDIGE FUNCTIE	: Cultuur
ABONNEE	: Het Toneelhuis Dhr. Luk Vandenbosch Orgelstraat 7 2000 ANTWERPEN
INSPECTIEDATA	: 10/02/2014 en 19/02/2014
UITGEVOERD DOOR	: Evi Van de Weyer, Katrien Moens en Sjef Ketelslagers. T: 03 360 52 29 E: evi.vandeweyer@admin.provant.be
TOTAAL AANTAL MANUREN	: 30u (ter plaatse)
UITGEVOERDE WERKEN	: Er werden spanbanden rond de loszittende arm van het middelste beeld van vleugel [3] geplaatst (zie opmerking hieronder).
GEBRUIKTE MATERIALEN	: /
VORIGE INSPECTIES	: 30/11/1998 // 09/04/2002 // 21/09/2004 // 13/09/2007 // 27/10/2009 // 16/08/2011
OPMERKINGEN	: Door het regenweer kon Monumentenwacht geen tijdelijke herstellingen met coating uitvoeren. Dak [4] is niet op een veilige manier bereikbaar en kon daardoor enkel aan de noordzijde en van op afstand gecontroleerd worden. Op 19/02/2014 controleerde Monumentenwacht de uitkragende delen uit natuursteen. De loszittende stukken steen werden hierbij verwijderd en de loszittende arm van het middelste beeld (vleugel [3]) werd met spanbanden tijdelijk verankerd. Deze controle geeft geen garantie dat er nog stukken steen kunnen loskomen.

**PRAKTISCHE AANBEVELINGEN VOOR HET EFFICIENTE ONDERHOUD VAN UW MONUMENT
VINDT U ONMIDDELLIJK NA DE INHOUDSTAFEL.**

Inhoud

Bij het opstellen van de rapporten gaat de Monumentenwacht uit van een algemene bouwdeleninventaris.

De rubrieken die voor het besproken gebouw van toepassing zijn, worden vetjes afgedrukt. De overige komen in het verdere rapport niet meer voor.

<u>1. Dakbedekkingen</u>	11
1.1. Dakvlakken	
1.2. Aansluitingen	
<u>2. Dakdoorbrekingen</u>	20
2.1. Dakkapellen	
2.2. Lichtkoepels / Lantaarns / Dakruiters	
2.3. Dakramen en -luiken	
2.4. Schoorstenen (bovendaks)	
2.5. Topbekroningen	
2.6. Ladder- en klimhaken	
2.7. Verluchtingen	
2.8. Andere	
<u>3. Dakstructuur + Zolder</u>	30
3.1. Kappen met houten hoofdstructuur	
3.2. Kappen met metalen hoofdstructuur	
3.3. Kappen met betonnen hoofdstructuur	
<u>4. Regenwaterafvoer</u>	32
4.1. Goten	
4.2. Afvoer	
4.3. Riolering	
<u>5. Buitenwerk</u>	37
5.1. Opgaand baksteen-metselwerk + voegwerken	
5.2. Natuursteen + voegwerken	
5.3. Beton en aanverwante	
5.4. Houten opgaand werk	
5.5. Metalen opgaand werk	
5.6. Afwerkklagen opgaand muurwerk	
5.7. Ankers, roosters en aanverwante	
5.8. Muurbekroningen	
5.9. Buitentrappen	
5.10. Buitenschrijnwerk	
5.11. Beglazing	
5.12. Erkers en balkons	
5.13. Galmborden	
5.14. Andere	
<u>6. Interieur</u>	50
6.1. Structuurelementen	
6.2. Vaste interieurafwerking	
6.3. Binnenschrijnwerk	
6.4. Binnentrappen / Loopbruggen	
6.5. Andere	

<u>7. Andere interieurelementen (onroerend of onroerend door bestemming)</u>	56
7.1. Vast kerkelijk meubilair	
7.2. Vast burgerlijk meubilair	
7.3. Los kerkelijk meubilair	
7.4. Los burgerlijk meubilair	
7.5. Andere voorwerpen	
<u>8. Technische installaties</u>	57
8.1. Bliksemafleiding	
8.2. Klokkenstoelen / Torenuurwerken	
8.3. Kruiwerk / Sluiswerk bij molens	
8.4. Draaiend werk bij molens	
8.5. Andere	
<u>9. Klimaat</u>	57
9.1. Relatieve vochtigheid en temperatuur	
9.2. Licht	
9.3. Andere	
<u>10. Preventie en beheer</u>	57
10.1. Brand	
10.2. Diefstal en vandalisme	
10.3. Bewaring	
10.4. Reiniging	
10.5. Andere	
<u>11. Veiligheid / Toegankelijkheid / Hygiëne</u>	59
11.1. Toegankelijkheid / Bereikbaarheid	
11.2. Vuilnis / Afval	
11.3. Dieren	
11.4. Andere	
<u>12. Site</u>	62
12.1. Bestrating / Terrein	
12.2. Afsluiting	
12.3. Bomen / Begroeiing	
12.4. Andere	

Aanbevelingen

Voor een optimale **toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid** zijn de volgende punten van bijzonder belang:

Nadere toelichting vindt u in het rapport onder volgende nummers:

Zie ook veiligheidsadvies A-02/10541/2011/VB.

dringend

Dak [4]: : 2.2. // 11.1.1.
- het noordelijke dakraam van een degelijke uitzetstok voorzien

Daken [2] (westelijk deel), [3] en [4]: : 11.1.1.
- plaatsen van de nodige verankeringspunten en –rails (EN795 en EN353) om nazicht, onderhoud en herstel van de dakbedekking en gootbekleding op een veilige manier te kunnen uitvoeren: een (zichtbare) bevestiging volgens de voorschriften van de fabrikant is belangrijk, de ondergrond dient voldoende stevig te zijn

op korte termijn

Daken [1] en [2]: : 2.6. // 11.1.1.
- plaatsen van de nodige verankeringspunten en –rails (EN795 en EN353) om dezelfde reden en op dezelfde manier als onder ‘dringend’ beschreven staat

Zolder [1]: : 6.4. // 11.1.2.
- de leuning van de loopbruggen vastzetten

op termijn

/

:

Voor een goede **instandhouding** van het monument vinden wij het van belang dat volgende **werken** uitgevoerd worden:

Nadere toelichting vindt u in het rapport onder volgende nummers:

zeer dringend

Beelden vleugel [3]: : 2.8.
- middelste beeld (Muziek -J. Ducaju): het beeld laten restaureren. In afwachting hiervan, de spanbanden regelmatig controleren

Blauwe steen waterlijsten en luifels: : 5.2.
- de scheuren in afwachting van grondig herstel, dichtsmieren met een degelijke kit om verdere schade door vorst te vertragen

dringend

Koperen dakbedekking, goot- en borstweringbekleding: : 1.1.3. //1.2.2. // 4.1. // 4.2. // 5.6.
- tijdelijk herstellen;
- het probleem met de riooldampen aanpakken bv. door een geurslot tussen de afvoer en de riolering te plaatsen

Dakaansluitingen: : 1.2.4. // 1.2.6.
- dak [2], noordelijk dakvlak: de topgevelbeëindiging aan de westzijde duurzaam herstellen;
- dak [1] (bovenste dakvlakken): de aansluitingen met de topgevels;
- dak [2], de aansluitingen met de schouderstukken en
- daken [6] en [8]: de aansluiting met vleugel [1] duurzaam herstellen door bv. lood in te werken in het metselwerk, te bevestigen met roestvrijstalen krammen en aan te voegen met een aangepaste kalkmortel

Lichtkoepel dak [4]: : 2.2.
- de lichtkoepel van dichtbij controleren en
- de nodige herstellingswerken uitvoeren (zoals duurzaam herstellen van de aansluitingen, ontroesten en herschilderen van de raamverdeling, vernieuwen van de stopverf

Dakramen: : 2.3.
- vernieuwen

Rookluiken dak [1]: : 2.3.
- ervoor zorgen dat de scharnieren van de rookluiken waterdicht afsluiten;
- de aansluitingen en
- de bekleding van de middelste rookkoepel in het noordelijk dakvlak duurzaam herstellen

Schoorstenen dak [2]-zuidwest: : 2.4.
- de aansluitingen van de twee ronde schoorsteenbuizen onderaan het dakvlak duurzaam herstellen (=solderen)

Verluchtingskapel dak [2]: : 2.7.
- de aansluitingen duurzaam herstellen door bv. lood in te werken in het houtwerk, te bevestigen met roestvrijstalen materialen en aan te voegen met een stopverf die mee overschilderd wordt

Beelden vleugel [3]: : 2.8.
- middelste beeld (Muziek - J. Ducaju): de aansluitingen duurzaam herstellen bv. met lood zoals hierboven beschreven

Natuursteen uitkragende delen (kroonlijsten, waterlijsten, luifels en balkons): : 4.1.1. // 5.2. // 5.12.
 - de scheuren en het voegwerk herstellen;
 - de uitgespoelde koolstofaders uitvullen en
 - de andere beschadigingen herstellen met restauratiesteen;
 - de doorgescheurde delen verankeren met roestvrijstalen verankeringsdoken;
 - de waterlijsten voorzien van een bekleding met druiplijst en de kroonlijst bekleding vernieuwen. Hiervoor gebruikt men duurzame en historisch verantwoorde materialen zoals koper (rekening houdend met de elektrolyse die tussen metalen optreedt) voorzien van een afschot (afhellend van de gevel) en voldoende uitzetstukken

Structuur podium kelder: : 6.1.1.
 - de noordoostelijke houten stijl ondersteunen om verzakking te vermijden

Interieurafwerking: : 6.2. // 6.3.
 - vraag raad aan de Monumentenwacht Interieur voor de interieurafwerking hersteld wordt;
 - vleugel [3]: het decoratieve houtwerk bovenaan de foyer van dichtbij controleren op inrottingen en loszittende stukken

Elektriciteitsleiding dak [3]: : 8.5.
 - de elektrische leidingen en lampen die niet meer gebruikt worden uit de goten verwijderen;
 - de elektrische leidingen die wel gebruikt worden onderbrengen in kabelgoten

Vuil: : 11.2.1.
 - de goten uitkuisen

op korte termijn

Koperen dakbedekking en goot- en borstweringbekleding: : 1.1.3. // 2.1. // 4. // 5.8.2. // 6.2.
 - duurzaam herstellen (=solderen);
 - de delen die zijn aangetast door riooldampen vervangen of coaten;
 - de inpandige afvoeren controleren en waar nodig herstellen/vervangen
 - de nokafwerking duurzaam herstellen (=solderen);
 - de nodige expansiestukken aanbrengen in de goten

Dakaansluitingen: : 1.2.6. // 1.2.7.
 - dak [2]-zuid, de aansluiting met vleugel [1] en
 - dak [3], de aansluiting met de dagkant van het luik van vleugel [2]-west duurzaam herstellen;
 - dak [1]: de gescheurde soldeernaden in de loden band onder het hellend gedeelte in overgang met de verticale dakvlakken duurzaam herstellen (=solderen)

Houten buitenschrijnwerk: : 2.1. // 5.10.
 - dak [2]: het houtwerk van de dakkapellen herstellen, de stopverf vernieuwen en beide schilderen;
 - boeiborden en boordplanken: herstellen en herschilderen;
 - vleugel [2]: de balkondeuren herstellen en herschilderen;
 - vleugel [3]: de toegangsdeuren schilderen

Lichtkoepel dak [3]: : 2.2.
 - de aansluiting duurzaam herstellen

<u>Topbekroning dak [2]:</u>	:	2.5.
- de topbekroning uit brons en gedreven koper laten controleren door een specialist ter zake;		
- de aansluiting van de bekroning met het dak duurzaam herstellen		
<u>Verluchtingen:</u>	:	2.7.
- duurzaam herstellen		
<u>Beelden vleugel [3]:</u>	:	2.8.
- de beelden laten herstellen		
<u>Dakstructuren:</u>	:	3.1.
- ingerotte delen herstellen;		
- daken [5], [6], [7] en [8]: de structuren controleren op eventuele gebreken en waar nodig, herstellen		
<u>Natuursteen:</u>	:	5.2. // 5.8. // 5.12.
- de scheuren en het voegwerk herstellen en		
- de uitgespoelde koolstofaders invullen met een aangepaste kalkmortel		
<u>Ijzerwerk:</u>	:	5.2. // 5.7.
- vleugel [3]: ingewerkte doken vervangen in roestvrijstalen exemplaren, de roestige kettingen verwijderen, de vlaggenstokhouders en het ijzerwerk bovenaan de toegangsdeuren ontroesten en herschilderen;		
- vleugel [7]: het roestige element in zuidwestelijke hoek net boven de waterlijst ontroesten en herschilderen		
<u>Beploistering:</u>	:	5.6.1.
- de bepleistering boven de kroonlijst herstellen met een aangepaste kalkpleister (ook om te voorkomen dat meerdere stukken loskomen)		
<u>Muurbekroningen:</u>	:	5.8.
- vleugel [1]: de dekstenen en		
- vleugel [2]: de schouderstukken uit blauwe steen herstellen (waar nodig vervangen) en opvoegen met een aangepaste kalkmortel		
<u>Structuur:</u>	:	6.1.1. // 6.1.2.
- vleugel [1]: de houten draagstructuur van het podium herstellen, de weggerotte onderbalken vervangen;		
- vleugel [2]: de vloerstructuur van de rondgang tweede verdieping controleren op eventuele aantastingen en indien nodig herstellen		
<u>Bestrating:</u>	:	6.1.4. // 12.1.
- een andere afdichting voorzien voor de kelderopeningen, die waterdicht is en verluchting (bv. aan de zijkanten) mogelijk maakt of		
- de glasplaten waterdicht aanwerken in aansluiting met de bestrating en een mechanische verluchting voorzien;		
- de bestrating herstellen		
<u>Elektrische leidingen:</u>	:	8.5.
- de elektrische leidingen op de daken en in de goten veiliger opbergen om kortsluiting te vermijden		

op termijn

<u>Lichtkoepel dak [3]:</u>	:	2.2. // 11.2.2.
- de glazen koepel grondig herstellen;		
- het gebroken glaspaneel vervangen en		
- het glaswerk aan de binnenzijde kuisen		
<u>Natuursteen vleugel [3]:</u>	:	5.2. // 5.12.
- de kroonlijst en balusters uit witte steen herstellen met een aangepaste kalkmortel		

Voor een **duurzaam onderhoud** zijn de volgende punten van bijzonder belang:

De daken, aansluitingen en goten regelmatig nakijken om eventuele gebreken tijdig op te sporen en gevolgschade te vermijden	:	1 // 2. // 4.
Alle buitenschrijnwerk regelmatig herschilderen	:	2.1. // 2.3. // 2.7. // 5.10.
Alle ijzerwerk regelmatig ontroesten en herschilderen	:	2.2. // 5.7. // 5.14. // 6.1.3.
De natuurstenen elementen regelmatig controleren en loszittende stukken wegnemen	:	2.8. // 5.2.
De werking van de bliksembeveiliging jaarlijks laten nakijken door een erkende firma	:	8.1.
De goten minstens tweemaal per jaar uitkuisen.	:	11.2.1.
De afgedankte schoorsteenbekroning op dak [7] en de losgekomen koepel op dak [8] verwijderen	:	
De zolders en kelders onder het podium opkuisen en ontstoffen	:	11.2.2.

Diverse werkzaamheden kunnen, in afwijking van bovenstaande indeling, eventueel gecombineerd uitgevoerd worden.

In het rapport wordt **per onderdeel een procentuele beoordeling** van de toestand gegeven. U vindt dit terug in het grijze gedeelte.

Onderdelen die gebreken vertonen worden afzonderlijk besproken en krijgen een **globale beoordeling**. Hierbij worden volgende **criteria** gehanteerd:

G = Goed. Voor een goede instandhouding van het monument zijn geen onmiddellijke ingrepen vereist.

R = Redelijk. De vastgestelde onvolkomenheden zijn nog niet acuut. Wel is een verhoogde waakzaamheid geboden om zonodig tijdig te kunnen ingrijpen.

M = Matig. Plaatselijke gebreken werden vastgesteld. Zij moeten tijdig hersteld worden.

S = Slecht. Een snelle, grondige ingreep dringt zich op.

N = Niet geïnspecteerd.

De onderdelen die **niet werden geïnspecteerd**, bijvoorbeeld omwille van veiligheidsoverwegingen, zijn in de kolom N (= Niet) aangegeven. In de toelichting vindt u de **verantwoording** hiervan.

De nummering tussen de vierkante haakjes verwijst naar de **situatieschets achteraan**.

De letters duiden gelokaliseerde gebreken aan.

---

1. Dakbedekkingen

1.1. Dakvlakken

1.1.3. Metaal (Zn, Pb, Cu, ...)

40 40 20

Algemeen

R

M

De koperen dakbedekking werd reeds meerdere malen hersteld maar is in redelijk goede staat.

Op een aantal plaatsen werden gebreken of beschadigingen vastgesteld die vochtindringing tot gevolg kunnen hebben zoals o.a.:

- de roeven die loszitten of beschadigd zijn;
- de minder goede aansluiting tussen de koperen banen onderling;
- enkele soldeernaden in het dakvlak die ingescheurd zijn;
- verschillende afdekslabben die onderaan de roeven zijn weggevalen;
- op de plaatsen waar het koper door riooldampen verkleurd is en daardoor poreuzer is geworden.

Dak [2], zuidelijke dakvlak (ter hoogte van een van de oostelijke dakramen). Dak [3], aansluiting tussen de koperen banen onderling.

Dak [1]

S

Ter hoogte van de rookkoepels zijn er lekken (zie ook 2.2.).
 Het regenwater dat zich bovenaan de rookkoepels verzamelt, sijpelt via de ingescheurde soldeernaden in het koper op de hoeken van de koepels naar binnen (zie 3.1. // 6.2.3.).

Dak [1]-noord, middelste rookkoepel, bovenaan de westelijke hoek.

Dak [1]-noord, westelijke rookkoepel.

				S	
--	--	--	--	---	--

Op de nok zijn enkele soldeernaden bovenop de roeven ingescheurd, waarlangs water naar binnen sijpelt. In het zuidelijk dakvlak was een roef uitgezakt. Deze werd door Monumentenwacht terug geschoven.

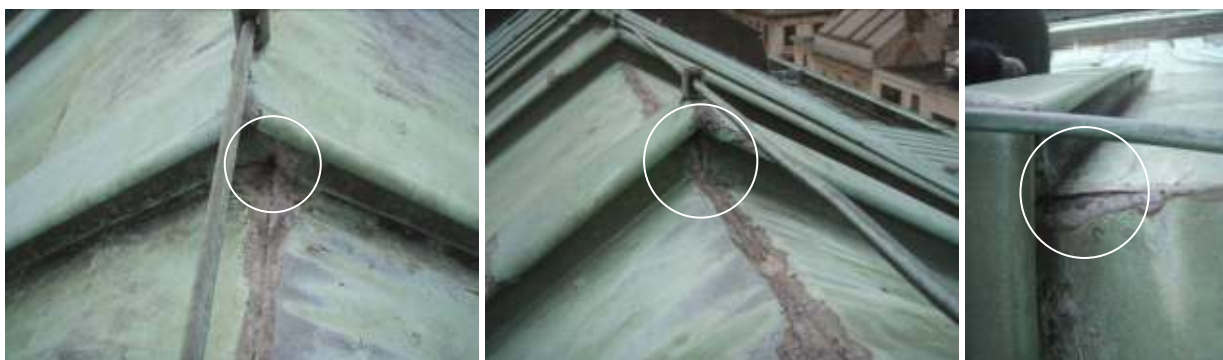
Ingescheurde soldeernaad op de nok.

Uitgezakte roef in het zuidelijk dakvlak.

Dak [2]

				M	
--	--	--	--	---	--

De herstellingen met coating van de ingescheurde soldeernaden bovenop de nok, scheuren opnieuw in. Op verschillende plaatsen zijn ook de soldeernaden in de binnenopstand van de roeven ter hoogte van de nok ingescheurd, met vochtindringing tot gevolg.

| | | | S | |

Ter hoogte van de verspringen onderaan beide dakvlakken sluiten de roeven niet waterdicht.

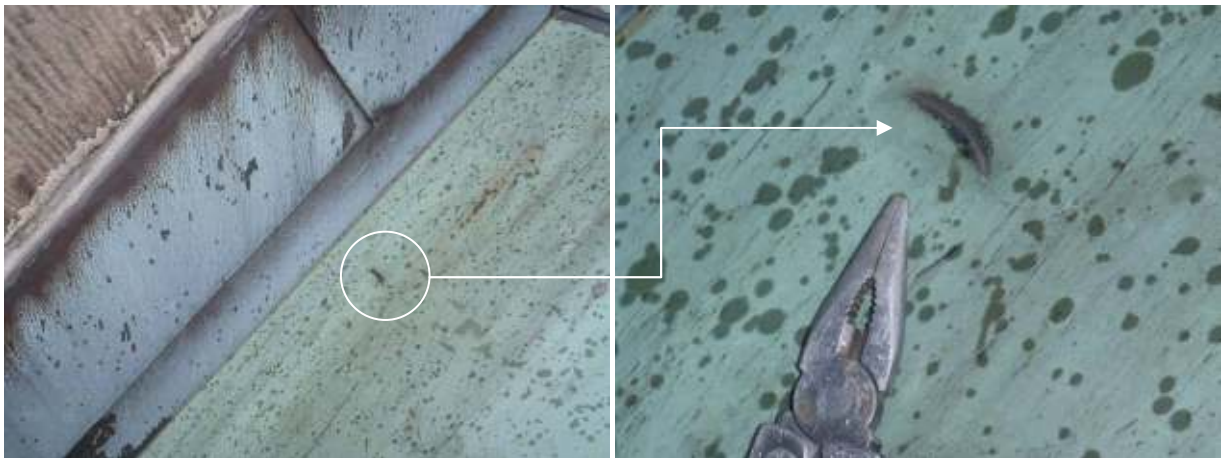

Zuidelijk dakvlak, ter hoogte van verspringing.

Dak [3]

| | | | S | |

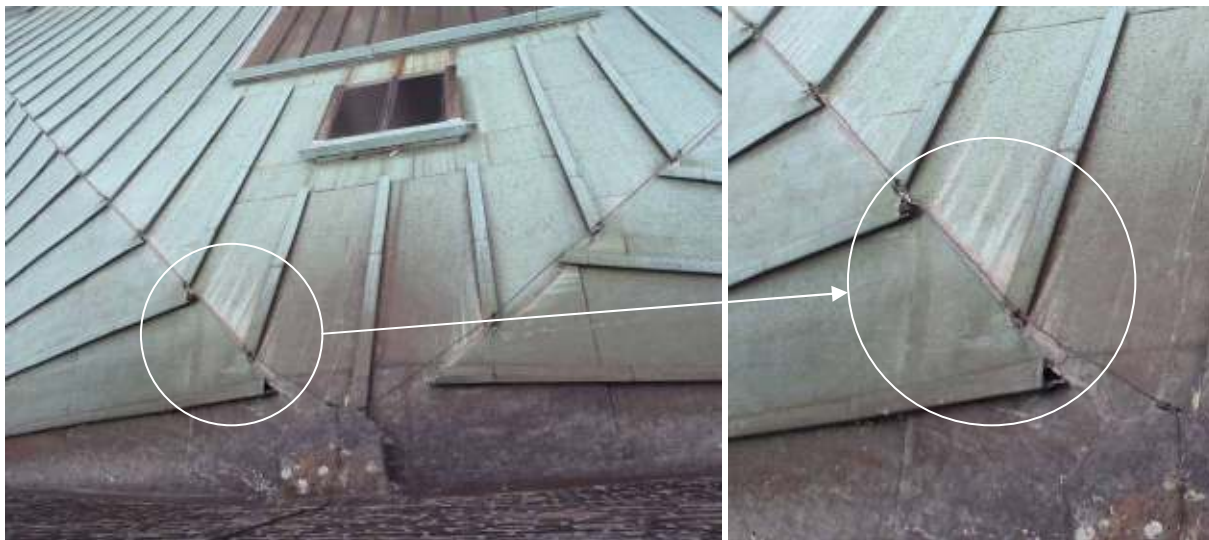
Halverwege de noordzijde is het koper mechanisch beschadigd, waardoor er een lek ontstaat.

Dak [4]

S

Via de openingen bovenaan de roeven van het dak sijpelt het regenwater in de structuur met vochtplekken aan de binnenzijde tot gevolg (zie 6.2.2.).
Door de slechte bereikbaarheid (zie 11.1.1.) kon de dakbedekking enkel vanop afstand worden geïnspecteerd.

Daken [5], [6], [7] en [8]

M

De dakvlakken zijn verzakt. Deze verzakkingen wijzen op gebreken aan de dakstructuur (zie 3.1. // 6.2.).

Dak [6], verzakking in de noordoostelijke hoek.

Dak [7]				S	<p>Het regenwater dat boven het westelijke dakraam verzameld wordt, sijpelt binnen via de ingescheurde soldeernaad op de westelijke hoek van de koepel (zie 3.1. // 6.2.2.).</p> <p><i>Dak [7], ingescheurde soldeernaad bovenaan de westelijke hoek van het westelijke dakraam.</i></p>
1.2. Aansluitingen					
1.2.1. Nokken					
Zie 1.1.3.					
1.2.2. Hoekkeperafwerking			80	20	
Dak [4]			M		<p>De uiteinden van de houten roe flattens zijn ter hoogte van de hoekkepers slordig afgewerkt. De koperbekleding is er niet waterdicht aangewerkt en de openingen zijn met mastiek of een ander plastisch materiaal opgevuld.</p> <p>Op verschillende plaatsen zijn deze afwerkingen verdwenen, waardoor er lekken ontstaan (zie ook 1.1.3.).</p>
				S	

1.2.4. Topgevelbeëindiging

Dak [2]

90 10

R

S

Dit betreft de topgevelbeëindiging aan de westzijde.

Aan het noordelijk dakvlak zijn bovenaan verschillende koperen afwerkprofielen weggevallen, waardoor het houtwerk bloot ligt. De overige profielen kunnen eveneens opwaaien.

1.2.6. Opgaand muurwerk

Algemeen

20 50 10 20

R

M

O.a. op volgende plaatsen kunnen de aansluitingen vochtindringing tot gevolg hebben:

- dak [2]-zuid, waar de loodaansluiting met vleugel [1] geperforeerd is;
- dak [3], de aansluiting met de dagkant van het luik van vleugel [2]-west.

Dak [2]-zuid, geperforeerde loodaansluiting met vleugel [1].

Dak [3], aansluiting aan de noordzijde in aansluiting met vleugel [2]-west.

S

O.a. op volgende plaatsen zijn de aansluitingen losgekomen en daardoor lek (zie ook 3.1. // 6.1.1. // 6.2.):

- dak [1], in aansluiting met de topgevels;
- dak [2], de aansluitingen met het schouderstukken (zie 5.8.);
- dak [6] en [8], in aansluiting met vleugel [1] (zie 1.1.3. // 3.1.).

Dak [1]-noord, in aansluiting met de oostelijke topgevel. Dak [1]-zuid, in aansluiting met de oostelijke topgevel.

Dak [1]-zuid, in aansluiting met de westelijke topgevel.

Dak [2]-zuid, in aansluiting met het westelijke schouderstuk.

Dak [6], aansluiting met vleugel [1].

Dak [8], aansluiting met vleugel [1].

Daken [2] en [4]	G				De koperaansluitingen met vleugel [1] zijn aangevoegd met een minder duurzame kit maar voldoen.
1.2.7. Andere		100			
Dak [1]		M			Net onder het hellend gedeelte van het dak, in aansluiting met de verticale delen zijn de soldeernaden van de koperen band op verschillende plaatsen ingescheurd. Hierdoor is vochtindringing mogelijk.

2. Dakdoorbrekingen

2.1. Dakkapellen

Dak [2]

80

10

10

R

S

Het schilderwerk is verdwenen en het houtwerk vooral aan de waterlijsten ingerot.
De boordplanken zijn kromgetrokken. De plaatselijke vernageling is roestig.
De stopverf is verspreid weggevallen, waardoor de glaspanelen kunnen loskomen en vochtindringing mogelijk is.

Dak [2]-noord			M			<p>In de noordwestelijke hoek zit er een scheur in de koperbekleding van de dakrand, zonder directe gevolgen. In de noordoostelijke hoek ontbreekt een afdekslab; er kan waterinsijpeling plaatsvinden.</p>
2.2. Lichtkoepels / Lantaarns / Dakruiters	60	30	10			
Dak [1]			R			<p>De grote daklichten zijn met een bitumineus materiaal overdekt en voor zover controleerbaar in orde.</p>
Dak [3]			M			<p>De roestige raamverdelingen van de koepel werden aangewerkt met een bitumineuze tape en lijken voor zover zichtbaar in orde. De loodaansluiting bovenaan de raamverdelingen werd aangewerkt met een minder duurzame kit maar laat toch nog vochtindringing toe (zie 6.2.2. // 11.2.2.).</p>

Dak [4]

M

Voor zover zichtbaar vanop afstand (zie 11.1.1.) is de ijzeren raamverdeling van de lichtkoepel in het oostelijk dakvlak roestig, met roestsporen op het koper tot gevolg.

S

Gezien de vochtsporen aan de binnenzijde (zie 6.2.2.) zijn de aansluitingen met het dak lek.

S

De stopverf is verweerd en op verschillende plaatsen weggevallen, waardoor de glaspanelen kunnen uitzakken en vochtindringing mogelijk is.

R

De zuidelijke lichtkoepel werd vervangen (zie 11.2.1.).

2.3. Dakramen en -luiken

Dakramen

20 30 30 20

M S

Het houtwerk van de dakramen is sterk ingerot, waardoor er regenwater binnensijpelt (zie 6.2.). Het schilderwerk is verdwenen.

De ijzeren raamverdelingen zijn roestig met roestsporen op de koperen dakbedekking tot gevolg.

De stopverf of kitvoegen zijn verspreid losgescheurd, waardoor de glaspanelen kunnen uitzakken.

Dit heeft eveneens lekken tot gevolg.

Enkele glaspanelen zijn gebarsten en werden met minder duurzame kit hersteld.

De lood- en koperaansluitingen sluiten niet overal goed aan met vochtindringing tot gevolg. Verschillende aansluitingen zijn bloot geschroefd en beginnen te roesten.

Dak [2]-zuid.

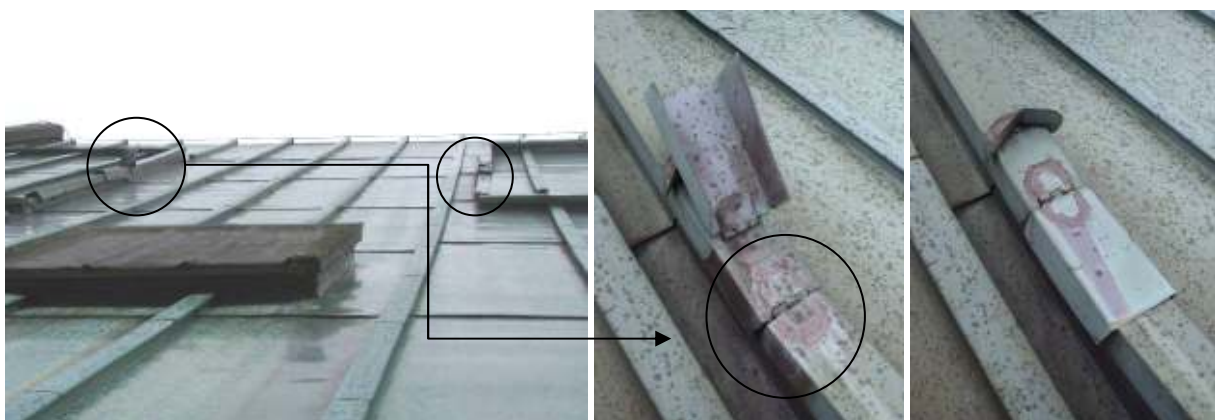

Dak [2]-noord.

Dak [7], westelijk dakraam.

Dak [1]			M		De houten dakramen werden bekleed met een bitumineus materiaal. De kopse kanten van het houtwerk liggen echter bloot en kunnen verder inrotten.
Dakramen en -luiken		R			Enkele ramen of luiken zijn bedekt met een koperbekleding. Deze bekledingen zijn in orde maar werden plaatselijk bloot vastgeschroefd met ijzeren en dus roestende schroeven. De gescheurde naden werden reeds hersteld. Aan enkele dakluiken werden reeds herstellingen met roofing uitgevoerd.
Dak [1]	G		S		Vrijwel alle dakramen of -luiken zijn van buitenuit dichtgenageld of vastgeschroefd en bijgevolg niet meer functioneel (zie 11.1.1.).
Dak [1]			S		De koperbekleding van de rookluiken is intact. Er ontstaan lekken doordat de afdekkstukken waarmee de scharnieren bekleed zijn, open blijven staan en opwaaien (zie 3.1. // 6.2.). De koper- en loodaansluitingen aan de randen van de rookkoepels sluiten ook niet overal waterdicht aan.

Dak [1]-noord.

Dak [1]-,noord, ingescheurde loodaansluiting aan middelste koepel.

Dak [1]-noord, opgewaaide koperaansluiting bovenaan middelste rookkoepel.

Dak [1]-noord

S

Via de perforaties aan de bovenste rand en in de koperbekleding van de middelste rookkoepel sijpelt regenwater naar binnen.

2.4. Schoorstenen (bovendaks)

90

10

Algemeen

G

Dak [2]-zuidwest

S

De kitaansluitingen van de twee ronde schoorsteenbuizen onderaan het dakvlak zijn vrij onvakkundig aangebracht en voor zover zichtbaar aan de binnenzijde niet meer waterdicht (zie 6.2.2.).

2.5. Topbekroningen

100

Dak [2]

M

Globaal gezien is de gedreven koperen en bronzen topbekroning verweerd maar stabiel. Onderaan zijn enkele soldeernaden, vooral op de hoeken, ingescheurd en reeds bijgewerkt met allerlei materialen zoals coating, bitumen e.d.. Deze herstellingen beginnen plaatselijk terug te lossen en op enkele plaatsen is er nieuwe lichte scheurvorming in de naden merkbaar. Eén koperen blad was afgebroken. De belletjes aan de kraag van de nar zijn verdwenen. De vernageling ligt bloot en begint te roesten. De herstellingen met coating voldoen nog.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting
2.6. Ladder- en klimhaken		50			50	
Dak [1] (bovenste dakvlakken)		R				De ladderhaken zijn roestig en voldoen niet aan de Europese norm (EN 517). N Hun bevestiging is van binnenuit niet controleerbaar (zie 11.1.1.).
2.7. Verluchtingen	60	25	10	5		
Algemeen	G		M			De kaders van de roosters zijn vaak op de hoeken omhoog geplooid, waardoor ze kunnen opwaaien en de roosters loskomen.
Dak [2]-noord			M			Bovenaan de westelijke hoek is het ijzeren rooster van een verluchting ingescheurd.
						

Verluchtingskapel

Dak [2]

R

S

Het houtwerk en de ijzeren raamverdeling werden recent geschilderd. De stopverf werd aangekit.

De stijlvoeten of balkuiteinden zijn hierdoor ingerot of beschadigd.
De lood- of koperaansluitingen zijn niet meer waterdicht aangewerkt. Het lood is dun en geperforeerd. Er zijn verschillende aansluitingslabben verdwenen.

2.8. Andere

Vleugel [3]

85

10

5

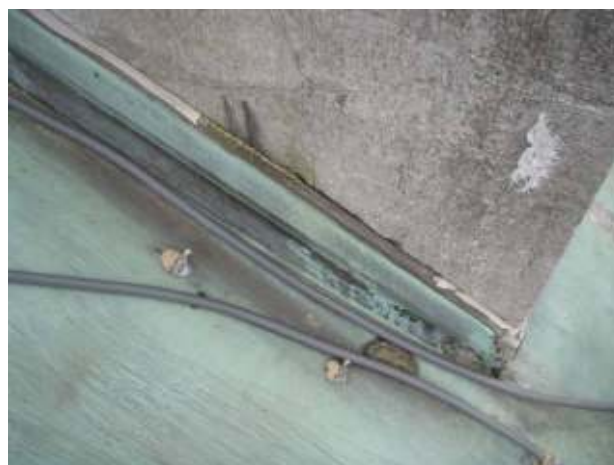
R

M

De beelden uit Bentheimer zandsteen zijn in redelijke staat.

De koperaansluitingen van de sokkels werden aangewerkt met kit, die in het algemeen nog voldoet.

Heel plaatselijk is deze kit weggefallen, waardoor vochtindringing mogelijk is.

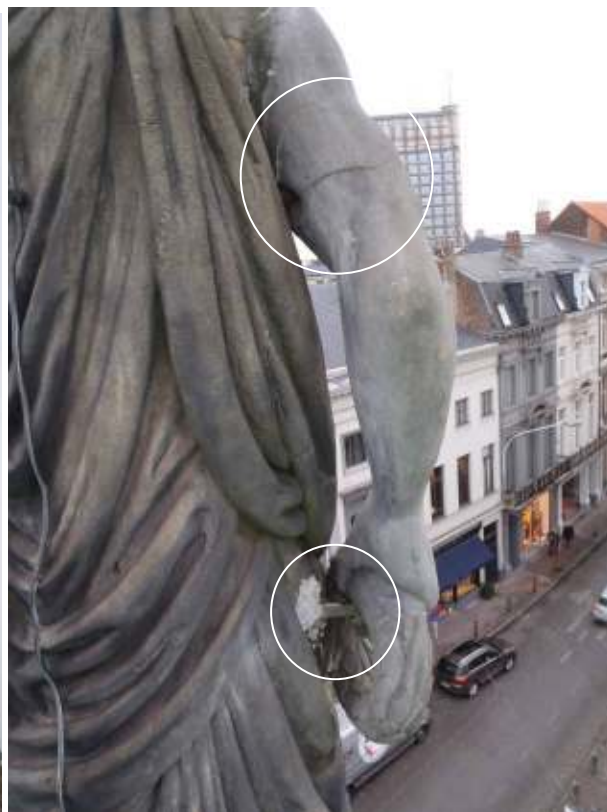
M

Er zijn enkele verweringsopeningen in de beelden, vooral in het meest noordoostelijke.

De ijzeren attributen en verankeringen zijn roestig.

S

Bovenaan de rechterarm van het middelste beeld (Muziek) is het steenwerk ingescheurd ter hoogte van een roestige verankering. Deze scheurvorming is sinds de vorige inspectie in 2011 toegenomen. Monumentenwacht plaatste spanbanden om de arm bovenaan tijdelijk te verankeren. De arm is onderaan nog met een roestvrije dook verankerd.

Scheurvorming bovenop elleboog 2011 en nu.

Scheurvorming onderaan elleboog 2011 en nu.

Na het wegnemen van het loszittend stuk.

Tijdelijke verankering met spanbanden.

				S		Aan de westzijde werd geen aansluitlab voorzien. De aansluiting werd enkel aangesmeerd met een minder duurzame kit en scheurt los met een lek tot gevolg (zie foto vorig verslag en 5.2.2.).
			M			Enkele sokkels zijn ingescheurd en werden plaatselijk hersteld. De herstellingen scheuren opnieuw in.

3. Dakstructuur + Zolder

3.1. Kappen met houten hoofdstructuur	60	10	20	10		
Algemeen	G		M			<p>Goed, voor zover zichtbaar door de afwerking.</p> <p>Het zichtbare houtwerk vertoont verspreid vochtsporen ten gevolge van de lekke aansluitingen (zie 1.2.6.), dakramen en -luiken (zie 2.) of goten (zie 4.). Plaatselijk leidt dit tot een lichte schimmelvorming of een oppervlakkige inrotting maar er werden geen structurele problemen vastgesteld.</p> <p>Heel plaatselijk is de structuur hierdoor sterker ingerot. Dit is o.a. zo bij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dak [1]-noord (onderste dakvlak), onderaan de oostelijke hoek; - dak [1]-zuid (onderste dakvlak), onderaan de oostelijke en westelijke hoeken; - dak [2]-noord, onderaan de oostelijke hoek; - dak [6], de strijk balk in de oostelijke hoek; - dak [7], onderaan de keper in de westelijke hoek.

S

De verzakkingen van daken [6] en [8] wijzen op inrottingen van de structuur, zoals zichtbaar is in de westelijke hoek van dak [6] waar de strijkbalk een oude zwamaantasting vertoont.

Het betreft hier een aantasting van huiszwam maar de toestand is momenteel droog. Vochtopname kan de huiszwam opnieuw activeren.

De overige dakstructuren zijn door de afwerking niet zichtbaar.

Dak [1]-noord, in de oostelijke hoek.

Dak [1]-zuid, in de oostelijke hoek.

Dak [6]-oostelijke strijkbalk.

Dak [7], ingerotte kepervoet.

Dak [1] (bovenste dakvlakken)

R

De gordingen zijn een weinig doorgebogen, zonder directe gevolgen.

4. Regenwaterafvoer

4.1. Goten

4.1.1. Goten

20 30 30 20

R

De koperbekleding is van dezelfde kwaliteit als deze van de dakbedekking (zie 1.1.3.). Enkele goten werden bekleed met een bitumineus materiaal (o.a. daken [1]-zuid, [2]-zuidoost, [4], [7] en [8]).

M S

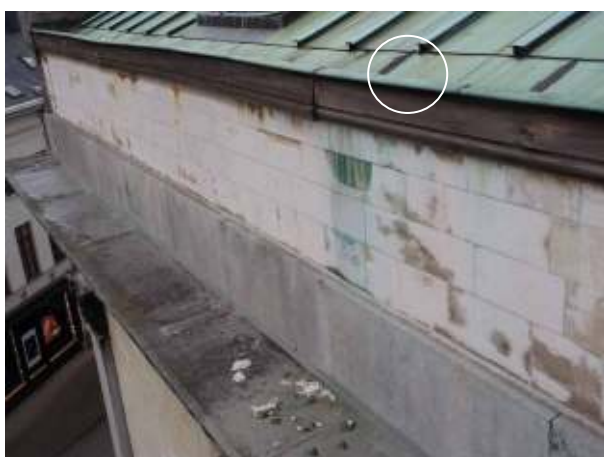
Verspreid werden er losgescheurde soldeernaden vastgesteld (zie 3.1. // 5.2. // 5.6. // 6.2.). Dit kan het gevolg zijn van onvoldoende expansiestukken en/of het onzorgvuldig solderen van de naden. Hier en daar zijn er reeds herstellingen uitgevoerd met roofing of coating. De goten wateren slecht af.

Dak [1]-noord.

Dak [2]-noord.

*Dak [3].**Dak [5].**Dak [2]-zuid, westelijk deel.**Dak [3], zuidoostelijke hoek (gevolg gescheurde soldeernaad).*

				S
--	--	--	--	---

Rondom enkele tapgaten is het koper blauw of zwart gekleurd, wellicht door reactie met uitwasemingen uit de afvoerbuizen die rechtstreeks in contact staan met de riolering. Hierdoor is het koper sterker verweerd en poreus, met plaatselijk lekken tot gevolg (zie 3.1. // 6.2.).

Dit is o.a. zo bij:

- dak [1]-noord, in de noordelijke en westelijke hoek (zie 3.1.);
- dak [2]-noord, in de oostelijke hoek;
- dak [5], in de noordwestelijke hoek en
- dak [7], in de zuidwestelijke hoek.

Dak [2]-zuid, in de oostelijke hoek.

Dak [5], in de noordwestelijke hoek.

Dak [4]-oost en zuid

-	-	-	-	-
---	---	---	---	---

Door de slechte bereikbaarheid (zie 11.1.1.) is de goot niet controleerbaar.

Gezien de vochtsporen aan de oostelijke buiten- en binnengevel (zie 5.6. // 6.1.1.) zijn de goten lek.

Daken [5] en [6]

		M	
--	--	---	--

Doordat de gootbodem op verschillende plaatsen is verzakt (zie 1.1.3.), blijft er water op staan en verweert het koper sneller.

4.1.2. Kroonlijsten

Vleugels [2], [4] t.e.m. [8]

M

De bekleding van de kroonlijsten werd uitgevoerd met een verstevigd bitumineus materiaal, wat minder duurzaam is en afgewerkt met een koperen randprofiel. Op sommige plaatsen is deze bekleding bovendien nog voorzien van een beschermende coating.

Deze bekleding scheurt hier en daar reeds los en is niet overal even waterdicht meer, waardoor er vocht in het onderliggend steenwerk kan dringen (zie 5.2.).

Aan de zuidzijde werd recent een nieuwe laag coating aangebracht die niet overal goed gevloeid is.

S

Door waterinsijpeling is de vernageling van de koperen randafwerking beginnen roesten met vooral in de noordoostelijke hoek van de kroonlijst scheurvorming in het steenwerk tot gevolg (zie 5.2.).

Vleugel [2]				S	In de zuidwestelijke hoek komt de bekleding los van de ondergrond. Deze kan opwaaien.
					
Vleugel [3]					Zie 4.1.1.
4.2. Afvoer					
Algemeen	-	-	-	-	Alle afvoeren zijn inpandig en bijgevolg niet inspecteerbaar. De tapgaten die sterk aangetast zijn door rioldampen kunnen lek zijn (zie 6.2.1. // 6.2.2.).
4.3. Riolering			50	50	
				N	De riolering wordt door Monumentenwacht niet gecontroleerd.
			S		Wel merken wij op dat de rioldampen de goten aantasten omdat er onderaan de afvoeren geen geurslot (sifon) voorzien werd (zie 1.1.3. // 4.1.).

5. Buitenwerk

5.1. Opgaand baksteen- metselwerk + voegwerken	100					
Vleugel [1]	G					
5.2. Natuursteen + voegwerken	30	40	20	10		
Algemeen	G	R		M		
						<p>Op enkele plaatsen is het harde voegwerk ingescheurd, waardoor er vochtindringing mogelijk is.</p> <p>O.a. op volgende plaatsen is er vochtindringing mogelijk: <i>Blauwe steen:</i> - via de scheuren in het uitgespoelde of ingescheurde voegwerk in de strook boven de kroonlijst, in de waterlijst en in de plint; <i>Witte steen:</i> - vleugel [2]-zuid, via het uitgespoelde voegwerk onderaan de westelijke hoek; - vleugel [2]-west, via het uitgespoelde voegwerk boven dak [3] - vleugels [5] en [7]: via de scheuren in de dagkanten van enkele ramen (zie foto vorig verslag).</p>

Vleugel [4]/[6], scheurvorming in de strook boven de noordelijke kroonlijst.

Vleugel [2]-west, scheurvorming in de flank van het noordelijke schouderstuk.

Vleugel [2], plantengroei in beschadigde voegwerk van de waterslijst in de noordwestelijke hoek.

Vleugel [7]-zuid, uitgespoeld voegwerk van de plint.

			M	S	
--	--	--	---	---	--

Er sijpelt er vocht in het uitkragende steenwerk, waardoor er scheuren ontstaan of (bij blauwe steen) koolstofaders uitspoelen die door vorstschade of verder uitspoelen van de koolstofaders tot gevolg kunnen hebben dat er stukken afscheuren. Waar de koolstofaders dicht bij het steenoppervlak liggen, brokkelt de steen af. Enkele herstellingen scheuren opnieuw los.

Dit is zo bij de:

- kroonlijsten (zie 4.1.);
- waterlijsten en
- luifels.

Dit houdt een zeker gevaar in voor voorbijgangers.

Bij recente controle door Monumentenwacht met een hoogwerker werden loszittende stukken verwijderd (zie opmerking p. 1).

Vleugel [4]/[6], scheurvorming in de blauwe steen van de kroonlijst (door roestvorming aan de vernageling van de bekleding).

Vleugel [6]-oost, voor en na verwijderen van het loszittend stuk (door roestvorming aan de vernageling van de bekleding-rechtese cirkel).

Vleugel [5]-west, voor en na verwijderen van een loszittende herstelling aan de kroonlijst uit blauwe steen.

Vleugel [4]-oost: noordoostelijke hoek van de zuidelijke Vleugel [2]-zuid: westelijke hoek van de westelijke travee.

Vleugel [2]-zuid, scheurvorming in de westelijke hoek van de waterlijst.

Vleugel [2]-zuid, afbrokkeling in de westelijke hoek van de waterlijst.

Vleugel [7]-zuid, scheurvorming in de waterlijst.

Vleugel [7]-zuid: boven een van de ingangen.

Vleugel [3].

M

Ter hoogte van de derde travee (vanaf het noorden) van vleugel [3] werd een afgescheurd stuk dat gevaarlijk loszat door Monumentenwacht verwijderd. Op deze plaats is verdere vochtindringing mogelijk.

Voor en na verwijderen van het loszittend stuk.

Kroonlijsten

R

Vleugel [3]

M

S

Op enkele plaatsen zijn de consoles uit witte steen onderaan de lijsten niet in één stuk uitgewerkt met de rest van de lijst. Voor zover zichtbaar werden ze chemisch verankerd.

De kroonlijst uit witte steen werd hersteld door een dunne laag specie aan te brengen. Deze (cement?)specie is te hard en weinig dampdoorlatend, waardoor bij vochtindringing het vocht niet kan opdrogen aan de buitenzijde. De witte steen verzandt achter deze specie.

Tussen de vijfde en zesde travee (vanaf het noorden) is een console afgebroken (het stuk ligt op het balkon van vleugel [3]), komt de cementspecie los en is het steenwerk sterk verzand ten gevolge van langdurige vochtinsijpeling (zie 4.1. // 6.2.1. // 6.2.2.). De gevaarlijk loshangende stukken werden door Monumentenwacht tijdens de vorige inspectie verwijderd (zie foto's vorig verslag).

Parament

M

Op volgende plaatsen is het steenwerk ingescheurd:

- vleugel [3]: aan de dagkanten van de ramen boven de balkons, waarschijnlijk een gevolg van roestvorming aan een ingewerkte dook.
- vleugel [7]: in de zuidwestelijke hoek boven de waterlijst door roestvorming aan het bevestigingselement.

Vleugel [2].

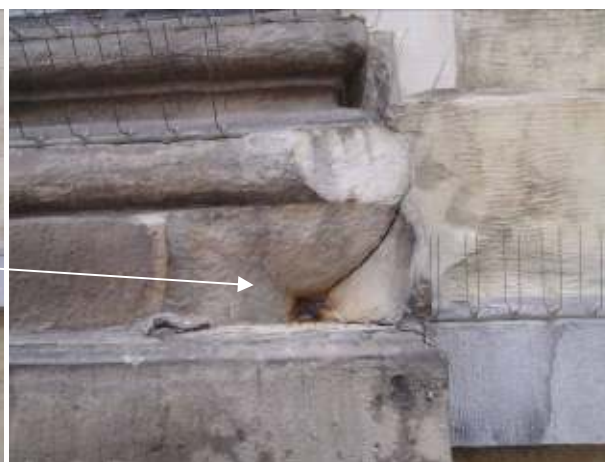

Vleugel [3].

Vleugel [6]-noord

M

Het stuk dat aan de oostelijke pilaster werd opgedrukt door roestvorming aan een ingewerkte dook, werd door Monumentenwacht bij controle met een hoogwerker verwijderd. De schade zal door roestvorming aan de dook toenemen.

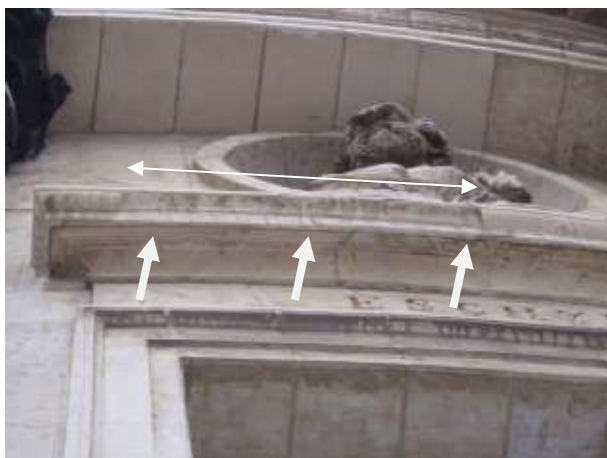

Vleugel [6], voor en na het wegnemen van het loszittend stuk steen en nog aanwezige roestige dook.

Vleugel [3]

M

Aan de decoratieve omlijsting boven het raam van het zuidelijke balkon brokkelen stukken witte steen af.

5.6. Afwerkklagen opgaand muurwerk

80

10

10

Algemeen

G

S

M

Het gevelparament werd plaatselijk bijgewerkt met een natuursteenimitatie-bepleistering.

Boven de kroonlijst is de bepleistering op twee plaatsen losgekomen:

- vleugel [2]-zuid in de westelijke hoek (foto zie 4.1.) en
- vleugel [6]-noord, in de oostelijke hoek (zie vorig verslag).

Dit is een gevolg van een lek in de goot van dak [2]-zuid en in de bekleding van de borstwering van dak [6]-noord (zie 4.1. // 5.8.). Indien de goten niet hersteld worden, kunnen er nog stukken loskomen wat een zeker gevaar kan beteken voor voorbijgangers.

Bovenaan de oostgevel zijn er druipsporen op de bepleistering. Waarschijnlijk is dit een gevolg van lekken in de goot (zie 4.1.).

5.7. Ankers, roosters en aanverwante

Vleugel [3]

30 70

M

Het ijzerwerk in de deuren van het gelijkvloers vertoont roestvorming. De vlaggenmasthouders en kettingen zijn roestig (zie 5.12.).

Vleugels [3] en [6]

M

De schade door roestvorming aan de ingewerkte ijzeren doken zal toenemen (zie 5.2.).

Vleugel [4]-noord

R

Bovenop de speklaag uit blauwe steen (boven de waterlijst) bevinden zich roestige verankeringen met plaatselijk lichte schade aan het steenwerk tot gevolg.

Vleugel [4]-oost

R

Het verluchttingsrooster is licht roestig.

Vleugel [7]

M

Door roestvorming aan het ijzeren element zal de scheurvorming toenemen.

5.8. Muurbekroningen	40	30	20	10	
Vleugels [1] (tuitgevels) en [2] (schouderstukken)		R		M	<p>Verschillende van de dekstenen brokkelen af en vertonen uitgespoelde koolstofaders en herstellingen die loskomen. Door deze beschadigingen sijpelt er eveneens vocht naar binnen (zie 1.2.6. // 6.1.1.). De herstellingen met kit zijn minder duurzaam en laten nog vochtindringing toe.</p> <p><i>Bovenaan de oostelijke tuitgevel.</i></p>
Vleugel [2]			M		<p>De scheurvorming in het noordelijke schouderstuk zal door vochtindringing toenemen.</p>

5.8.3. Andere						
Daken [5] t.e.m. [8]	G		M	S		<p>In de hoeken vertoont de bekleding vaak verkleuringen door rioolgassen. Het koper is hierdoor poreuzer.</p> <p>Verschillende soldeernaden zijn ingescheurd met vochtindringing tot gevolg (zie 5.6.). Dit komt omdat er nergens expansiestukken voorzien werden.</p>
						 <p><i>Vleugel [6], borstwering noordoostelijke hoek.</i></p>
5.10. Buitenschrijnwerk	60		30	10		
Boeiborden en boordplanken			M			<p>Het houtwerk is in goede staat maar het schilderwerk is volledig verdwenen.</p> <p>De houten boordplanken aan de noord-en zuidzijde van dak [2] zijn sterker ingerot en aan de zuidzijde ingescheurd (zie 4.1.).</p>
						 <p><i>Dak [1]-zuid.</i></p> <p><i>Dak [2]-zuid (westelijk deel).</i></p>
Ramen en deuren	G					

Vleugel [2]				S		De deuren boven de balkons in de westelijke hoeken zijn onderaan sterk ingerot en sluiten daardoor niet waterdicht aan. De waterlijsten zijn weggevallen.	
Vleugel [3]			M			Nog niet alle ingangsdeuren werden herschilderd.	
5.11. Beglazing	100						
Algemeen	G						
5.12. Erkers en balkons	75		25				
Vleugels [2] en [3]	G			M		De balkonvloeren uit blauwe steen vertonen uigespoelde koolstofaders. Waar deze aan het oppervlak liggen, brokkelt de steen af. Plaatselijk treedt reeds scheurvorming op o.a. aan het balkon in de zuidgevel van vleugel [2], die door vochtindringing zal toenemen. Er werden hier en daar reeds herstellingen uitgevoerd.	

Vleugel [2]-zuid,afbrokkelen oppervlak balkonvloer en in cirkel: scheurvorming.

Vleugel [3]			M		<p>Enkele van de balusters uit witte steen brokkelen wat af. De ijzeren kettingen hebben op verschillende plaatsen roestsporen tot gevolg (zie 5.7.).</p>
5.14. Andere		100			
Algemeen		R			De buitenbeelden tegen de gevels lijken vanop afstand in redelijke staat.

6. Interieur

Het interieur werd enkel bouwkundig geïnspecteerd. Voor een gedetailleerd onderzoek van de waardevolle interieurafwerking en de roerende voorwerpen verwijzen wij graag door naar onze gespecialiseerde interieurafdeling (tel: 03 360 52 05).

Een interieurinspectie kan zelfstandig worden uitgevoerd of in combinatie met een volgende bouwkundige inspectie.

6.1. Strukturelementen

6.1.1. Binnenwanden en opgaande structuren

Algemeen

Vleugel [1]

Onder het podium

90

10

G

R

S

Goed, voor zover zichtbaar door de afwerking.

Er treden enkele oude zettingscheuren op.

Vooral in de noordoostelijke en zuidwestelijke hoeken is de houten draagstructuur van het podium sterk ingerot. Enkele van de stijlen worden niet meer of onvoldoende ondersteund doordat de onderbalken (regel) en/of de stijl onderaan is weggerot. Dit zijn is een gevolg van rechtstreeks contact met de vochtige (soms natte?) vloer.

Noordoostzijde van de kelder.

M

Verspreid zijn andere verticale stijlen, die in rechtstreeks contact staan met de betonnen keldervloer onderaan, licht ingerot.

6.1.2. Vloeren en zolderingen	80	10	10			
Algemeen	G					Goed, voor zover zichtbaar door de afwerking.
Zolder [1]		R				De balkkoppen van de tussenvloer op de zolder zijn aan de oplegging in de oostmuur wat beschimmeld en licht ingerot.
Vleugel [1] (podium)		R				
			M			Enkele balken zijn aan de oplegging in de muur ingerot. De oostelijke kinderbalk van de eerste verdieping onder het podium is daardoor minder stevig. Zie ook 6.1.4.
Vleugel [2] (rondgang -niveau 2)	-	-	-	-	-	In het ronde gedeelte beweegt de vloer wat bij het belopen. Dit kan wijzen op een structureel probleem, bv. op eventuele aantastingen van de houten roostering. Omdat dit gebouw een publieke functie heeft, is het aan te raden aan onderzoek te doen naar de structuur van de vloer.
6.1.3. Gewelven	80		20			
Vleugels [2] en [3]	G		M			Goed, voor zover zichtbaar door de afwerking. De draagribben zijn roestig.
6.1.4. Kelders	70		20	10		
Algemeen	G		M		S	De kelderopeningen werden dichtgemaakt, waardoor verluchting niet meer mogelijk is. De meeste van deze afdichtingen met glasplaat zijn lek (zie 12.1.). Zie 6.1.1.
6.1.5. Funderingen	100					
Algemeen	G					Goed, voor zover waarneembaar en gezien de uiterlijke toestand van het muurwerk.

6.2. Vaste interieurafwerking

6.2.1. Vaste wandafwerking

Algemeen

30

70

N

M

Monumentenwacht Bouwkunde bepreekt de vaste wandafwerking niet uitvoerig.

O.a. op volgende plaatsen vertoont de wandafwerking vochtschade:

- zolder [1], de oost-en westmuur (zie 1.2.6.);
- zolder [2], de zuidmuur in de zuidwestelijke bergruimte (zie 4.1.);
- vleugel [5] en [7], in de noord-en zuidwestelijke hoeken van de rondgang en trappenhallen van niveau 4 (zie 1.1.3. // 2.3.);
- zolder [8], boven de electriciteitskast (zie 1.2.6.).

Zolder [1].

Zolder [2].

Vleugel [5], trappenhal.

Vleugel [7], rondgang.

6.2.2. Vaste plafondafwerking

Algemeen

35 5 50

N

Monumentenwacht Bouwkunde bespreekt de vaste plafondafwerking niet uitvoerig.

M

O.a. op volgende plaatsen vertoont de plafondafwerking vochtschade (zie 1.1.3. // 2.3. // 4.1.):

- vleugel [2], in de zaal zowel het pleisterwerk als de afwerking van het gewelf;
- vleugel [2]; in de zuidwestelijke bergruimte rond de schoorstenen;
- vleugel [3], de afwerking van het gewelf;
- vleugels [5] t.e.m. [8], de afwerking rond de dakramen en lichtkoepels;
- vleugels [5] en [7], rondgang (niveau 4) in de noordwestelijke en zuidwestelijke hoeken.

Vleugel [2], plafond boven de zaal en van het gewelf en plafondafwerking van de zuidwestelijke bergruimte.

S

De houten rand rond de lichtkoepel in de westelijke hoek van vleugel [7] is verzakt.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting
6.2.3. Vaste vloerafwerking		20	20		60	
Algemeen					N	Monumentenwacht Bouwkunde bespreekt de vaste vloerafwerking niet uitvoerig.
Zolders [1] en [2]		R				Verspreid vertoont de houten beplanking vochtsporen.
Zolder [2]-zuid			M			Halverwege is de vloer licht ingerot en beschimmeld en vertoont vochtplekken ter hoogte van de lekke ramen (zie 2.3.).
Vleugel [2]						
Rondgang (niveau 1)			M			Ter hoogte van de ronding van de zaal treedt scheurvorming in de mozaïekvloer op.
Rondgang (niveau 2)			M			Er werden reeds houten platen op de parketvloer gelegd, afgewerkt met tape. Enkele stukken parket werden eveneens vastgeplakt met tape. Er liggen verschillende plankjes buiten de afgeplakte zones los. Deze liggen op een teerlaag.

Rondgang (niveau 3)

M

In het rond gedeelte liggen enkele tegels los. De voegen tussen de tegels staan open; enkele zijn een weinig verzakt. Dit is een gevolg van het uitspoelen van de ondergrond (zand). De tegels kunnen bij belopen makkelijker breken.

Zolder [5]

M

De vloer wordt wat opgedrukt, waardoor de mozaïek beschadigd is. Deze werd reeds hersteld met een specie.

Bouwdeel	G	R	M	S	N	Toelichting
6.3. Binnenschrijnwerk			10	10	80	
Algemeen					N	Monumentenwacht Bouwkunde bespreekt het binnenschrijnwerk niet uitvoerig.
Rondgang (niveau 2 -noord)			M			De plint van de noordelijke vestiaire is in de westelijke hoek ingerot door oude aantastingen van zwam en grote klopkever.
						
Gewelf [3]				S		Het decoratieve houtwerk bovenaan de foyer is ingescheurd en ingerot. In hoeverre dit nog vast hangt is door de slechte bereikbaarheid niet controleerbaar. Dit is een gevolg van vochtindringing via de aansluitingen van de koepel (zie 2.3.). Het houtwerk en glaswerk van de koepel is vuil (zie 11.2.2.).
6.4. Binnentrappen / Loopbruggen	90		10			
Algemeen	G					
Zolder [1]			M			Enkele leuning van de loopbruggen staan los (zie 11.1.2.).

8. Technische installaties

8.1. Bliksemafleiding	50				50	
Algemeen	G				N	De werking van het systeem werd door ons niet gecontroleerd.
8.5. Andere				100		
Elektrische leidingen				S		Op de daken, in de goten en in de niet regendichte ventilatieopeningen liggen elektrische leidingen. Dit kan kortsluiting veroorzaken en is brandgevaarlijk.
Dak [3]				S		De lampen staan opgesteld in de goot. De contactdozen liggen hier en daar haast in de goten. De leidingen werden vastgeplakt op het dak en aan de rand van de goten maar liggen hier en daar al opnieuw in de goten. Dit kan kortsluiting tot gevolg hebben maar verhindert eveneens de vlotte afvoer van het regenwater (zie 11.1.1. // 11.2.1.).
Antenne	-	-	-	-	-	Het is niet duidelijk waarvoor de antenne tegen de zuidgevel van vleugel [4] dient.

10. Preventie en beheer

10.1. Brand				10	90	
Algemeen					N	Monumentenwacht controleert de brandveiligheid niet. Naar verluidt, werd al het houtwerk behandeld tegen brand om de brandwerendheid te verhogen. Er zijn echter nergens registratieplaatjes aanwezig van een dergelijke behandeling.
Vleugel [1]-oost				S		Door een lek in de aansluiting van het dak met de topgevel stroomt er bij hevige regen water langs de muur naar beneden (zie 1.2.6. // 2.3.). Dit water komt terecht op de elektriciteitsleidingen (ter hoogte van het podium). Dit kan brandgevaarlijk zijn.

Vleugel [8]

S

Hier druip het regenwater eveneens op de muur boven de elektriciteitskast (zie 1.2.6. // 6.2.1.), wat kortsluiting kan veroorzaken.

11. Veiligheid / Toegankelijkheid / Hygiëne

11.1. Toegankelijkheid / Bereikbaarheid						
11.1.1. Exterieur		50		20	30	
Algemeen		G				
Daken [1], [2] (westelijk deel), [3] en [4]					S	Er zijn geen ladderhaken of verankeringspunten aanwezig op de daken waardoor nazicht en herstel van daken, goten en topbekroningen nodeloos duur, moeilijk en gevaarlijk zijn. De op dak [1] aanwezige ladderhaken voldoen niet aan de Europese norm (EN 517) en mogen niet gebruikt worden.
Dak [1]		G				Het dak is bereikbaar via de rookluiken, zodat het dak met touwtechnieken kan gecontroleerd worden.
Dak [3]		G				Het dak is bereikbaar via een luik in de noordelijke hoek van de westgevel van vleugel [2], waardoor het dak met touwtechnieken beperkt kan gecontroleerd worden.
				M		Lopen in de goten is door de aanwezige elektrische bedrading niet veilig (zie 8.5.)
Daken [2], [4], [5] t.e.m. [8]				M		Momenteel is de enige toegang tot deze daken via dak [4]-noord. De andere dakramen zijn van buitenuit dichtgenageld. Nochtans zijn de meeste dakvlakken en goten vrij goed beloopbaar en laten zij zich gemakkelijk inspecteren of onderhouden, mits er een vlotte toegankelijkheid is.
Dak [4]-noord					S	Het dakraam wordt opgehouden met een houten lat die kan wegschieten, wat niet zonder gevaar is.
11.1.2. Interieur		90		10		
Algemeen		G				
Zolder [1]				M		Enkele leuningën staan los, wat een vals gevoel van veiligheid geeft. Er zijn niet overal loopbruggen tot onder de rookluiken voorzien, waardoor deze niet overal veilig bereikbaar zijn.

11.2. Vuilnis / Afval

11.2.1. Exterieur

70

15

15

Algemeen

G

Dak [2]-zuidwest, [4]-noord en [8]

M

De goten zijn vuil. Een vlotte afvoer van het regenwater wordt verhinderd.

Dak [4]-noord.

Dak [8] (pijl= waar afvoeropening zit).

Dak [3]

M

De opgestelde lampen verhinderen een vlotte afvoer van het regenwater (zie 8.5.).

S

De goot is vuil.

Dak [7]

S

Onderaan het dakvlak ligt nog een afgedankte ijzeren schoorsteenbekroning te roesten. Dit veroorzaakt een sterke roestuitslag op de koperen dakbedekking.

Dak [8]

M

Enkele losgekomen aansluitingen en de weggevalen koepel liggen op het dakvlak.

11.2.2. Interieur	60		40				
Algemeen	G						
Zolders en kelders (onder het podium)			M				De zolders en kelders onder het podium zijn stoffig, wat niet alleen brandgevaarlijk is maar de inspectie bemoeilijkt.
Koepel [3]			M				Het glaswerk van de koepel is vuil (zie 2.2.).
							
11.3. Dieren	100						
Algemeen	G						Bij de restauratie werden op alle lijsten en andere uitspringende geveldelen duivenweringspinnen aangebracht. Een dergelijk systeem wordt door duiven vaak gebruikt als verankering voor hun nestplaatsen. Op het moment is dit niet het geval. De loszittende pinnen werden door Monumentenwacht bij controle met een hoogwerker verwijderd.

12. Site

12.1. Bestrating / Terrein

Algemeen

80		10	10	
G		M	S	

Op verschillende plaatsen is de bestrating naar de gevel toe verzakt, waardoor vochtindringing mogelijk is.

De afwerking met glasplaten boven de kelderopeningen is niet overal volledig waterdicht afgewerkt. Een dergelijke afwerking laat geen verluchting toe.

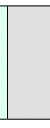
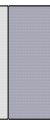

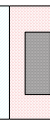

Niet waterdichte aansluiting van de glasplaat met de bestrating ten zuiden van het gebouw en gevolg in de kelder.

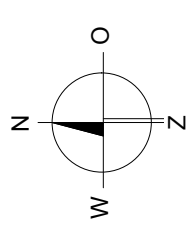
Vleugel [3]

		M		
--	--	---	--	--

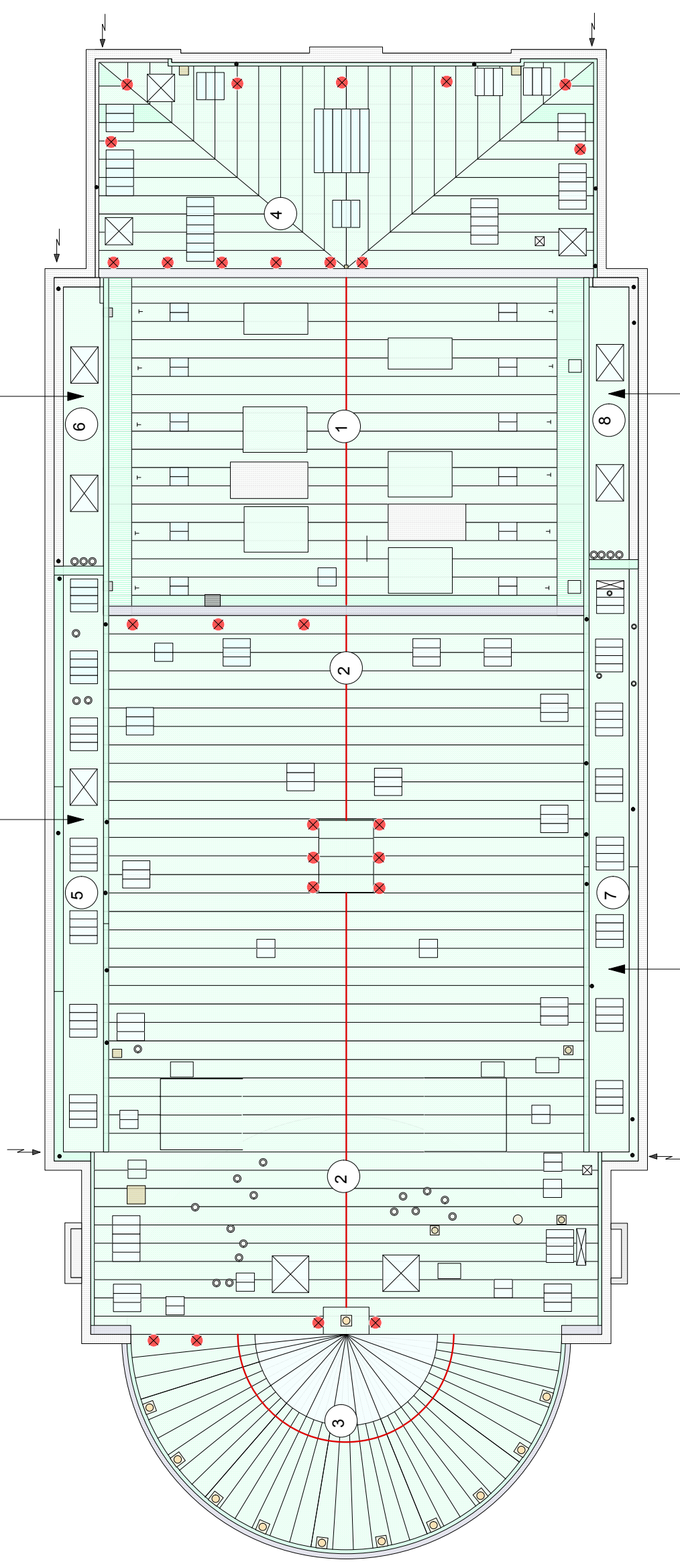
Ter hoogte van de pilasters in de ronding zijn de elementen uit blauwe steen beschadigd en wat verzakt. Het voegwerk staat open, waardoor vochtindringing mogelijk is (zie foto vorig verslag).

	koper
	zink
	lood
	roofing
	koepel
	schoorsteen
	witte steen
	blauwe hardsteen

- sculptuur
- topbekroning
- bliksemafleider
- daknummers
- afvoer
- ventilating

Op dak 5/6 toegankluik plaatsen

Op dak 7/8 eventueel toegankluik plaatsen en ankerpunten in de topgevel plaatsen

— te plaatsen rail

✗ te plaatsen ankerpunt

□ te plaatsen toegankluik

De plaatsaanduiding van ladderhaken, ankerpunten, ladders, ... is enkel informatief. De exacte plaatsbepaling moet bij de montage op het gebouw worden bekeken.

0 +5 m

AFMETINGEN EN VORMEN ZIJN BENADEREND

10541
Bourlaschouwburg
Komedieplaats z.n.
2000 Antwerpen